

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Problém likvidace nekomunálního odpadu v ČR

Lucie Bezdovová

© 2015 ČZU v Praze

!!!

**Místo této strany vložíte zadání bakalářské práce.
(Do jedné vazby originál a do druhé kopii)**

!!!

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Problém likvidace nekomunálního odpadu v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze, březen 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Viktorovi Jansovi, CSc. za jeho cenné připomínky a rady, které mi poskytoval při konzultacích během zpracování mé bakalářské práce.

Problém likvidace nekomunálního odpadu v ČR

Problem of disposal of hazardous waste and other waste in the Czech Republic

Souhrn

Téma bakalářské práce je jistě zajímavé a stále aktuální a navíc i trochu opomíjené, jelikož bývá upřednostňována spíše problematika odpadu komunálního, a nikoliv nekomunálního. Všechna lidská činnost je zatížena produkcí odpadů, které představují jakýsi nežádoucí vedlejší produkt, se kterým je třeba se vypořádat, a který sebou přináší řadu negativních efektů. Na problematiku odpadů je možné nahlížet z několika úhlů pohledu. Jedná se o hledisko ekologické, sociální stejně jako ekonomické. Vysoká produkce odpadů je problém, na který je upozorňováno již od počátků moderního ekologického myšlení. Ovšem v posledních letech se hospodaření s odpadem stává stále častěji řešenou tématikou. Současným trendem odpadového hospodářství je maximální podpora tříděného sběru a recyklace. Využitelnost vytříděných surovin je ale značně omezená, proto je v zahraničí kladen stále větší důraz na preventivní opatření a tato tendence se pomalu prosazuje i v České republice. Z pohledu problematiky odpadů je velice zajímavá také finanční stránka. Je totiž nutné si uvědomit, že se jedná o poměrně nákladnou záležitost. Ceny za zpracování a likvidaci odpadů průběžně rostou. Cestou, jak snížit výši nákladů, je jednak snížení produkce odpadů, a jednak také co největší možná recyklace odpadů.

Summary

The theme of this bachelor thesis is definitely interesting, up to date but left behind at the same time, since an issue of municipal waste is being prioritized over non-municipal waste. All the human activities are connected to waste production which represents a kind of unwanted by-product that needs to be addressed as it brings together a number of negative effects. The issue of waste management can be viewed from several angles; from an environment, social as well as economic aspect. High

production of waste is a problem that is being highlighted since the beginning of the modern ecological thinking era. However, waste management is becoming addressed more often in recent years. The current trend of waste management is to maximize support of waste collection and recycling. Usage of sorted materials is very limited due to an increase of preventive measures which have been put in place abroad and this approach is being pushed forward in the Czech Republic as well. Financial aspects are also very interesting part of the waste management as it is important to realize that this it is very expensive. Costs for waste treatment and disposal are increasing steadily. A solution to reduce the amount of cost is to reduce waste production and to optimize waste recycling as much as possible.

Klíčová slova: Odpady, plán odpadového hospodářství, recyklace, sanace, sankce, trvale udržitelné hospodaření s odpady, třídění odpadů, zneškodnění odpadů, životní prostředí

Keywords: Waste, waste management plan, recycling, remediation, sanctions, sustainable waste management, waste sorting, waste disposal, environment

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Cíl práce a metodika	7
2.1	Cíl práce	7
2.2	Metodika práce.....	7
3	Základní pojmy	9
4	Vývojové aspekty právní úpravy odpadového hospodářství	16
4.1	První generace odpadové legislativy.....	16
4.2	Druhá generace odpadové legislativy	18
4.2.1	Rámcová směrnice o odpadech.....	23
4.3	Přehled současných právních předpisů v rámci EU.....	25
4.4	Prameny současné právní úpravy v ČR	26
5	Základní poslání odpadové legislativy	28
5.1	Vliv odpadů na životní prostředí.....	28
5.2	Hlavní úkoly odpadového hospodářství.....	29
5.2.1	Plány odpadového hospodářství.....	30
5.3	Omezování produkce nekomunálního odpadu.....	31
5.4	Prevence vzniku odpadů	33
6	Nakládání s nekomunálními odpady v praxi ČR.....	36
6.1	Recyklace odpadů	37
6.2	Biologické způsoby nakládání s odpady	38
6.3	Spalování odpadů	41
6.4	Skládkování odpadů	42
7	Problémy a perspektivy odpadového hospodářství	45
7.1	Dovoz odpadu z Německa	47
7.1.1	Příklady z praxe.....	47
7.1.2	Právní úprava	50
8	Odpadové hospodářství města Neratovice.....	52
8.1	Stručná charakteristika města.....	52
8.2	Plán odpadového hospodářství (POH).....	52
8.3	Charakteristika odpadového hospodářství	54

8.3.1	Nakládání s komunálními odpady.....	54
8.3.2	Nakládání s nekomunálními odpady.....	55
8.3.3	Produkce a způsoby nakládání s odpady.....	56
8.4	Ekonomika v oblasti odpadového hospodářství.....	64
8.5	Návrhy na zlepšení nakládání s odpadem	65
9	Závěr.....	68
10	Seznam použitých zdrojů	70

1 Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala „Nekomunální odpad“, jelikož se domnívám, že se jedná o téma zajímavé a rovněž v současné době i aktuální. Podíváme-li se na většinu publikací a prací týkajících se problematiky odpadů, zjistíme, že většina z nich je věnovaná tématu komunálního odpadu a odpad nekomunální je značně upozadován. Proto jsem se tedy rozhodla věnovat svoji práci právě tomuto tématu. Pokud jde o můj osobní vztah k tématu nekomunálního odpadu, pracuji ve společnosti zabývající se nakládáním s odpady a poskytováním komunálních služeb, rozhodla jsem se tedy spojit užitečné s užitečným a nahlédnout do tematiky hlouběji. Téma rovněž konvenuje s mým studijním zaměřením, vždyť likvidace odpadu je významná i na lokální úrovni a výrazně ovlivňuje finanční hospodaření a tím rozvoj regionu.

Produkcí odpadů je zatížena všechna výrobní i nevýrobní činnost. Odpady jsou tedy zcela samozřejmým výstupem fungování všech oblastí společnosti. Po době nevhodného využívání a často také ničení životního prostředí neekologickými zátěžemi, dochází konečně ke změnám v praktickém, ekonomickém a ekologickém využití či likvidaci odpadů. I přes značnou medializaci tohoto celosvětového problému, není tato činnost bohužel ani v dnešní době pro člověka samozřejmostí. V rámci možností lze využít odpady materiálově nebo energeticky. Technologie nám pomáhají množství odpadů snižovat a celkově pomáhají v jejich likvidaci a dalšímu využití, přesto není možné velkou část odpadů zužitkovat. Současný přístup k odpadům přináší dva zásadní důsledky, a to nevratné vyčerpávání surovin a stále se zvyšující množství nechtěného odpadu, což zprostředkovaně vyvolává nemalé ekonomické zatížení.

Dominantním proudem současného přístupu k řešení environmentálních problémů je koncepce udržitelného rozvoje, v jehož rámci je koncipováno i odpadové hospodářství. Se vzniklým odpadem musí být naloženo tak, aby měl co nejmenší negativní vliv na životní prostředí.

Z pohledu problematiky odpadů je velice zajímavá také finanční stránka. Je totiž nutné si uvědomit, že se jedná o poměrně nákladnou záležitost. Odpady je třeba likvidovat v souladu se zákonem a ceny za zpracování a likvidaci odpadů průběžně rostou. Jednak jsou ovlivňovány nutností investic do lepších technologií (např. zabezpečení skládek, systémy čištění spalin, automatické recyklační linky) a jednak výší poplatku za odpady, které se na jednu stranu téměř všude stále zvyšují, na druhé straně se ale ozývají nespokojené hlasy občanů. Cestou, jak snížit výši těchto nákladů, je jednak samozřejmě snížení produkce odpadů, ať již ze strany fyzických či právnických osob, a jednak co největší možná recyklace odpadů, která rovněž vede ke snižování nákladů. Zde narážíme na skutečnost, že pokud lidé pečlivě třídí odpad, měli by nést menší finanční zátěž než lidé, kteří tak nečiní.

Z výše uvedeného je patrné, že na problematiku odpadů je nutné nahlížet z několika úhlů pohledu, jedná se o hledisko ekologické, sociální a právní stejně jako ekonomické.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je zhodnocení právní úpravy a následně praxe nakládání s odpady včetně jejich vývojových aspektů. Důraz je kladen zejména na problematiku likvidace nekomunálního odpadu v České republice, zaměřenou na legislativní úpravu veškerých procesů souvisejících s nakládáním s odpady, a to včetně předcházení a omezování vzniku odpadů, vlivů odpadů na životní prostředí a ekonomiku státu. Práce se zabývá jak úrovní obcí, tak i širším hlediskem trvale udržitelného rozvoje. Konečně byly také zformulovány některé návrhy na optimalizaci existující legislativy i odpadové praxe.

2.2 Metodika práce

V práci se prolínají tři roviny poznání, a sice právní, ekologická a ekonomická. Vzhledem k této skutečnosti má práce interdisciplinární charakter.

Z hlediska metod právně sociologického výzkumu byly užity metody jednoduché, avšak z hlediska cíle práce dostatečně efektivní. Jedná se o metodu analýzy textu právních předpisů, odborných publikací i konkrétních dokumentů různého druhu a obsahu, dále bylo použito pozorování chování konkrétních subjektů činných v odpadovém hospodářství; řada informací kvantitativního charakteru byla získána metodou statistickou; po syntetickém shrnutí získaných informací byly vyvozeny závěry v podobě návrhů na některá optimalizační opatření. Ty byly ještě ověřeny řadou neformálních rozhovorů s kompetentními orgány i občany, týkajících se odpadové problematiky.

Bakalářská práce je členěna do dvou hlavních částí. První část je teoretickým výkladem, je zde definován legislativní rámec hospodaření s odpady v České republice, základní povinnosti subjektů při nakládání s odpady, vymezené v obecně závazných právních normách. Na speciální legislativu odpadového hospodářství pak navazují další předpisy z oblasti životního prostředí, které upravují ochranu ovzduší, ochranu vod,

ochranu přírody a krajiny, případně geologického podloží a ochranu půdy. Tato část práce také zahrnuje nepříznivé dopady vzniklého odpadu na životní prostředí a lidské zdraví. Primárním pramenem teoretické části jsou právní předpisy, které se týkají dané problematiky. Další informace jsou zpracovány na základě studia dostupné odborné literatury.

Druhá část, která je částí praktickou, se zabývá likvidací nekomunálního odpadu v České republice a ve vybrané obci Středočeského kraje, se zaměřením na plán odpadového hospodářství dané obce. Jako podklady posloužily informace v podobě neformálních rozhovorů se zástupci města i občany a studium dokumentů týkajících se problematiky odpadového hospodářství v konkrétním městě. Mým výstupem v této části práce jsou některá zobecnění a konkrétní návrhy na funkční zlepšení v této oblasti.

3 Základní pojmy

Vzhledem k tomu, že bakalářská práce je věnovaná „Problému likvidace nekomunálního odpadu v ČR“, je třeba si upřesnit základní pojmy, jejichž interpretace může činit potíže. V této kapitole budou zmíněny všechny důležité pojmy, které mají určitou vazbu k nekomunálnímu odpadu. Bude zde pojednáno o definicích jak v české právní úpravě, tak o znění těchto pojmů na evropské scéně.

V právní úpravě nemá problematika odpadů dlouhou tradici. Lidská společnost se touto otázkou příliš nezabývala, odpady se vyhazovaly nebo spalovaly. Spalování, zvláště některých materiálů nemohlo být v domácích podmínkách dokonalé, látky, které se tímto způsobem dostávaly do životního prostředí, nebyly nikým kontrolovány. Další možností bylo odvézt odpady z lidského dosahu. Skládání je jedním z nejjednodušších způsobů zbravování se odpadů, jejich narůstajícím množstvím, se ale úměrně snižuje počet ploch, které jsou takto použitelné. Snahy o omezování vzniku odpadů jsou nejšetrnějším a nejefektivnějším přístupem k životnímu prostředí. Důsledkem byl požadavek minimální právní úpravy odpadového hospodářství, rozdělení odpadů do různých skupin a stanovení vhodného způsobu jejich nakládání.¹

Na pojem **odpad** je nahlíženo z různých úhlů. Podle jednoho odpad vzniká jako vedlejší (nechtěný) produkt většiny lidských činností, odpad je tedy původní látka, která prošla výrobním a spotřebním procesem.²

Zákon o odpadech ČR definuje odpad jako *každou movitou věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.*³ *Ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez*

---

¹ BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*. 3. aktualizované vydání. Praha: Informatorium, 2004, s. 102. ISBN 978-80-7333-024-8.

² DAMOHORSKÝ, M. *Právo životního prostředí*, 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 399. ISBN 978-80-7179-498-1.

³ § 3 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc osoba sama. ⁴

Dle J. Filipa ⁵ je odpadem movitá věc, která vzniká v procesu výroby (výrobní odpad průmyslový, stavební, zemědělský) nebo při spotřebě výrobku či během poskytování služby (spotřební odpad, např. v domácnosti, na úřadech, v obchodě, v armádě) a nelze ji již vlastníkem využít, proto ji odkládá. Nebo se jedná o movitou věc, která již nesmí být použita (např. léky a potraviny s prošlou expirací). Další skupinou je odpad z těžební činnosti, tento odpad v mnoha státech tvoří značný podíl ze všech produkováných odpadů. Zvláštním odpadem je pak biologicky rozložitelný odpad, který je častěji označován jako bioodpad nebo biomasa.

Nejčastějším pojmem, se kterým se setkáme, je **komunální odpad**. Je to tím, že jej vytváříme my sami – domácnosti, občané, spotřebitelé. Vznik komunálních odpadů tedy není třeba nijak složitě popisovat. Je spojen s naším každodenním chováním a spotřebou. Jeho objem a složení závisí na tom, jak velkou máme spotřebu, jaké výrobky nakupujeme, jak bývají baleny a především na naší ekonomické situaci a celkové úrovni společnosti. Je to tedy veškerý odpad, který vzniká na území obcí při činnosti fyzických osob, nebo odpad podobný komunálnímu odpadu, který vzniká při činnosti právnických nebo fyzických osob oprávněných k podnikání, tyto osoby musí být zapojeny do systému obce k nakládání s komunálním odpadem. ⁶

Hlavním pojmem práce je **nekomunální odpad**. Nekomunálním odpadem se rozumí odpad, jenž má znaky odpadu nebezpečného, využitelného či ostatního, který však nelze považovat za odpad komunální. Nekomunální odpad lze rozdělit nejen na druhy odpadů dle vlastností, ale také podle původu, např. odpady z průmyslu, zemědělství nebo odpady ze zdravotnictví a veterinární péče.

Odpady z průmyslu jsou produkovány jako výsledek průmyslové výroby. Do této skupiny řadíme odpady z těžkého průmyslu a klasické strojírenské výroby, ale také z dalších odvětví průmyslu, včetně výroby potravin. Mezi průmyslové odpady patří také

---

⁴ § 3 odst. 2 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ FILIP, J. *Odpadové hospodářství*. 1. vydání. Brno: MZLU v Brně, 2006, s. 12. ISBN 80-7157-608-5.

⁶ VRBOVÁ, M. Co je to vlastně komunální odpad? *Odpady*, 2011, č. 5, s. 27.

odpad vzniklý při těžbě nerostných surovin. Obvyklými příklady těchto odpadů jsou nejčastěji vadné výrobní dávky, které není možné zpětně vrátit do výroby a zužitkovat. Dále to jsou nejrůznější oleje nebo emulze. Součástí průmyslové výroby jsou také zařízení, která zabraňují úniku znečišťujících látek do životního prostředí (např. prachové filtry, filtry kalů nebo zařízení na odsíření spalin sloužící ke snížení emisí škodlivých látek, proto v těchto skupinách nalezneme jak kaly z čištění odpadních vod, tak nejrůznější odpady z čištění emisí do ovzduší (např. použité aktivní uhlí nebo popílek). Největší množství odpadů se produkuje ve stavebním průmyslu. Je to okolo 45–50 % z celkové produkce všech odpadů.

Odpady ze zemědělské činnosti lze rozdělit do dvou skupin. Jednou z nich jsou biologicky rozložitelné odpady z rostlinné a živočišné výroby, např. odpady z rostlinných zbytků, zvířecí trus, moč či hnůj, které slouží k podpoře zemědělské výroby, a další, jako např. agrochemické odpady (zemědělská hnojiva aj.). Většina zemědělských odpadů je materiálově využívána buď přímo anebo po úpravě biologickými procesy.

Odpady ze zdravotnictví a veterinární péče vznikají při léčebné péči nebo při obdobných činnostech v nemocnicích a ostatních zdravotnických zařízeních. Zdravotnickými a veterinárními odpady jsou například odpady z operačních sálů (použité jehly, zbytky tkání, obvazové materiály apod.), nepoužitá léčiva nebo chemikálie používané ve zdravotnictví a veterinární péči.

Skupina zdravotnických a veterinárních odpadů je charakterizována především převažující nebezpečnou vlastností – infekčností, proto podléhá zvláštnímu režimu nakládání a shromažďování. Odhaduje se, že okolo 88–93 % odpadů ze zdravotnictví a veterinární péče je nebezpečných.⁷

Jako nebezpečné jsou evidovány odpady, které v sobě nesou potenciální rizika, jak pro zdraví lidí a zvířat, tak pro životní prostředí. **Nebezpečným odpadem**, dle zákona o odpadech, je odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 tohoto zákona (např. výbušnost, dráždivost, hořlavost, žíravost,

---

⁷ www.vitejtenazemi.cz. www.vitejtenazemi.cz [online]. 2014 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=uvod&site=odpady>

infekčnost, toxicita apod.).⁸ Pro účely evidence se odpady zařazené podle Katalogu odpadů jako nebezpečné odpady uvádí pod písmenem „N“ a ostatní odpady písmenem „O“. V příloze č. 2 Katalogu odpadů je uveden seznam odpadů, které lze považovat za nebezpečné odpady.

Tabulka č. 1: Seznam nebezpečných vlastností odpadu

Kód	Nebezpečná vlastnost odpadu
H1	Výbušnost
H2	Oxidační schopnost
H3-A	Vysoká hořlavost
H3-B	Hořlavost
H4	Dráždivost
H5	Škodlivost zdraví
H6	Toxicita
H7	Karcinogenita
H8	Žíravost
H9	Infekčnost
H10	Teratogenita
H11	Mutagenita
H12	Schopnost uvolňovat vysoce toxické nebo toxické plyny ve styku s vodou, vzduchem nebo kyselinami
H13	Senzibilita *)
H14	Ekotoxicita
H15	Schopnost uvolňovat nebezpečné látky do životního prostředí při nebo po odstraňování

*) Pokud jsou k dispozici zkušební metody

Zdroj: Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Odpadové hospodářství stanovuje pravidla pro předcházení vzniku odpadů a pro nakládání s odpady při dodržování ochrany životního prostředí, ochrany zdraví člověka a trvale udržitelného rozvoje, upravuje práva a povinnosti osob v odpadovém hospodářství a kompetence orgánů veřejné správy.

⁸ § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Oprávněná osoba je každá osoba, která je oprávněna k nakládání s odpady podle zákona o odpadech nebo podle právních předpisů⁹ jako je obchodní zákoník či živnostenský zákon. Podle zákona lze s odpady nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady určena. Tato zařízení lze provozovat na základě udělení souhlasu k provozování zařízení dle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o odpadech.

Pojem **nakládání s odpady** je definován jako shromažďování, sběr, výkup, přeprava, doprava, skladování, úprava, využití a odstranění odpadů.¹⁰ Jednotlivé termíny zákon definuje takto:

- a) *shromažďování odpadů* - před dalším nakládáním s odpady dochází ke krátkodobému soustředění odpadů do shromažďovacích prostředků v místě jejich vzniku;
- b) *skladování odpadů* - je přechodné soustředění po dobu nejvýše 3 let před jejich využitím nebo 1 roku před jejich odstraněním v zařízení k tomu určeném;
- c) *sběr odpadů* - soustředění odpadů, právnickou osobou nebo fyzickou osobou oprávněnou k podnikání, od jiných subjektů za účelem jejich předání k dalšímu využití nebo odstranění;
- d) *výkup odpadů* - odpady jsou právnickou osobou nebo fyzickou osobou oprávněnou k podnikání kupovány za sjednanou cenu;
- e) *úprava odpadů* - je činnost vedoucí ke změně biologických, chemických nebo fyzikálních vlastností odpadů (včetně jejich třídění) z důvodu umožnění nebo usnadnění jejich dopravy, využití, odstraňování nebo snížení jejich objemu, případně snížení nebezpečných vlastností;
- f) *využití odpadů* - činnost, ve které dochází k jejich zhodnocení (recyklace, kompostování, zdroj energie);
- g) *odstranění odpadů* - není využití odpadů, a to i v případě, že má jako druhotný důsledek znovuzískání energie nebo látek (např. spalování, skládkování).

---

⁹ § 4 odst. 1 písm. y) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ § 4 odst. 1 písm. e) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zneškodňování odpadů představuje nakládání s odpadem za účelem zamezení nebo snížení jeho škodlivého vlivu na životní prostředí. Provádí se použitím těchto metod:

- *fyzikální a chemické metody* – využívají se ke snížení obsahu škodlivin nebo míry nebezpečných vlastností odpadů;
- *biologické metody* – zneškodňování využívá biologické procesy ke snížení koncentrace škodlivin v odpadu, nebo míry jeho nebezpečných vlastností na hodnoty umožňující jeho další využití. Jsou to zejména mikrobiologické metody;
- *spalování* – odpady lze zneškodňovat spalováním jen v zařízeních k tomu určených, která splňují požadavky stanovené zvláštními předpisy, tj. ve spalovnách odpadů, cementárnách a v omezených případech i v kotelnách.

Tříděním odpadů se rozumí rozdělování odpadů podle druhů a kategorií.¹¹ Během třídění odpadů je nezbytné respektovat třídící hlediska, např. pro jaký účel využití se odpad třídí a o jaký druh odpadu se jedná. Za optimální způsob využití odpadu je považováno třídění odpadu ještě před tím, než jsou odpady odloženy do sběrných nádob, tedy u původce. Tímto způsobem lze získat velmi kvalitní druhotné suroviny, které lze následně lépe využít ve zpracovatelském průmyslu, například v papírnách, sklárnách, kompostárnách nebo hutích.¹²

Pojem **zpracování odpadů** vysvětluje operace prováděné za účelem využití, úpravy nebo odstranění odpadů. Například při zpracování autovraků dochází za účelem odstranění nebezpečných složek k demontáži, rozřezání, drcení (šředrování) a dalších operacích potřebných pro využití nebo odstranění autovraku a jeho částí.

V zákoně o odpadech je zakotvena také definice **vedlejšího produktu**¹³ a **stavu, kdy odpad přestává být odpadem**.¹⁴ Zakotvení definice znamená nemalé

---

¹¹ seznam druhů a kategorií odpadů je obsažen v Katalogu odpadů.

¹² JIRÁSKOVÁ, I., SOBOTKA, M. *Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcí předpisy*. 2. aktualizované vydání podle stavu k 1. 12. 2005. Praha: Linde, 2005, s. 214. ISBN 80-7201-561-3.

¹³ § 3 odst. 5 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

ekonomické možnosti pro osoby, jejichž činností vzniká vedlejší produkt, tyto produkty se stávají obchodovatelnou surovinou. Další výhodou je, že zanikají povinnosti vyplývající pro původce odpadu ze zákona o odpadech.

Předcházení vzniku odpadů je způsob jak minimalizovat stále rostoucí produkci veškerých odpadů. Uvedená povinnost se vztahuje na prvotní původce odpadů, tedy na každého občana. Nejen toto důležité ustanovení, ale i některá další týkající se odpadů a životního prostředí, jsou příliš deklaratorní a obecná, tudíž se jejich normativní význam minimalizuje. Kontrola dodržování a jeho vynucení je v praxi velice obtížná, i když je dle zákona sankcionováno.¹⁵ Přestože je tento princip nejdůležitější, zákony o odpadech byly vždy koncipovány tak, aby upravovaly především nakládání s odpady a nikoliv předcházení jejich vzniku.

Odpadové hospodářství provázejí také **ekonomické nástroje**, např. různé poplatky, daně, podpory (granty, dotace), daňové úlevy, zálohování (např. vratné obaly), emisní povolenky a **sankce**. Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí znevýhodňují nežádoucí činnosti a zvýhodňují ty žádoucí. Definují se jako nástroje založené na ovlivnění chování těch ekonomických subjektů (např. podniků), které využívají, případně poškozují či znečišťují životní prostředí nebo jednotlivé jeho složky.

Z výše uvedeného je zřejmé, že nešlo o prostou deskripci pojmů, ale především o správnou interpretaci a porozumění odborným termínům, užívaných v odpadovém hospodářství.

---

¹⁴ § 3 odst. 6 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ JIRÁSKOVÁ, I., SOBOTKA, M. *Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcí předpisy*. 2. aktualizované vydání podle stavu k 1. 12. 2005. Praha: Linde, 2005, s. 30. ISBN 80-7201-561-3.

4 Vývojové aspekty právní úpravy odpadového hospodářství

V této kapitole jsou v chronologickém pořadí uvedeny prameny práva vztahující se k textu práce, pojednávající o aspektech a problémech likvidace nekomunálního odpadu. Časová osa je důležitá pro celkové pochopení problematiky odpadového hospodářství včetně likvidace odpadu. Stěžejním právním předpisem v této oblasti je zákon o odpadech, který má poměrně značné množství prováděcích právních předpisů.

4.1 První generace odpadové legislativy

V lednu 1990 vzniklo ministerstvo životního prostředí jako ústřední orgán státní správy pro odpadové hospodářství a v červenci 1991 byla zřízena Česká inspekce životního prostředí jako specializovaný kontrolní orgán na úseku ochrany životního prostředí. Tím byly položeny institucionální předpoklady pro změnu přístupu státu v oblasti nakládání s odpady. Z právního hlediska mělo nepochybně svůj význam také zakotvení zásady o šetrném využívání přírodních zdrojů na ústavní úrovni a také zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zejména svým vymezením základních pojmů (životní prostředí, přírodní zdroje, ochrana životního prostředí), zásad a povinností při ochraně životního prostředí.

Systémovou změnu přímo pro oblast nakládání s odpady představoval soubor tří právních předpisů na federální úrovni, a to přijatý zákon o odpadech č. 138/1991 Sb. a na něj navazující úprava republiková, kterou byl v ČR zákon č. 311/1991 Sb., o státní správě v odpadovém hospodářství a zákon č. 62/1992 Sb., o poplatcích za uložení odpadů. Zákon o odpadech vůbec poprvé na našem území stanovil základní povinnosti původců odpadů a také základní povinnosti při přepravě, sběru, výkupu a úpravě odpadů. Razantní změnu představovaly také povinnosti provozovatelů skládek s tím, že tam, kde povinnosti nebude možnost splnit ani do 5 let od nabytí účinnosti zákona (tj. do dne 1. srpna 1996), nelze nadále skládku provozovat a musí být uzavřena. Nezabezpečeným skládkám tak byl povolen pouze dočasný provoz.

Zcela novým fenoménem se staly poplatky za uložení odpadů na skládky, které měli platit provozovatelé skládek, a jejich příjemci byly obce, v jejichž územním obvodu se skládka nachází (s tím, že měly být přednostně použity na zlepšení životního prostředí), resp. na Státní fond životního prostředí.¹⁶

Významnou novinkou byly také programy odpadového hospodářství, jejichž zpracování v definovaném obsahu a rozsahu bylo uloženo původcům odpadů, okresním úřadům a ministerstvu životního prostředí. Programy byly chápány jako jeden z rozhodujících nástrojů k předcházení a omezování vzniku odpadů a ke stanovení podmínek k nakládání s nimi.

Výše charakterizované právní normy vytvořily systematický komplex povinností včetně sankcí za jejich nedodržování, definovaly základní pojmy (odpad, nebezpečný odpad, druhotná surovina, původce odpadů apod.), formovaly základní institucionální rámec a do nově se konstituujícího oboru vnesly rovněž ekonomické (poplatky) a koncepční (programy) nástroje regulace. Z nových předpisů přijatých na počátku 90. let 20. století majících vztah k problematice odpadů je nutno zmínit ještě dva předpisy, a sice:

- ***zákon o ochraně ovzduší*** z roku 1991 a navazující právní předpisy, které zavedly poměrně přísné emisní limity, jež musely být nejpozději od ledna 1998 dodržovány všemi zdroji znečišťování ovzduší. Tento stav vedl také k postupnému uzavírání zastaralých spaloven nevyhovujících předepsaným limitům;
- ***zákon o posuzování vlivů životního prostředí*** z roku 1992, který jako preventivní nástroj ochrany životního prostředí zakotvil povinnost vedení procesu EIA na vybrané záměry se závažnými vlivy na životní prostředí, mezi ně patřily i skládky, spalovny, zařízení pro nakládání s komunálním odpadem, čistírny odpadních vod apod., s tím, že stanovisko EIA obsahující preventivní,

---

¹⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita 2009, s. 213. ISBN 978-80-2104-926-0.

kompenzační a jiná opatření k ochraně životního prostředí je nutným předpokladem podání žádosti o vydání příslušného povolení.¹⁷

Zákon o opadech založil spolu se zákonem o státní správě v odpadovém hospodářství a zákonem o poplatcích za uložení odpadů zcela nový subsystém práva životního prostředí a současně vytvořil předpoklady pro vznik odpadového hospodářství jako svébytného odvětví ekonomiky (nakládání s odpady se dnes na hrubém domácím produktu podílí 0,5 – 1%). Již po několika málo letech aplikace těchto předpisů se však ukázalo, že je třeba připravit novou právní úpravu, a to jak vzhledem k poměrně rychlému vývoji v oboru, tak i vzhledem k připravovanému vstupu ČR do EU. Nehledě na skutečnost, že zákony z let 1991 až 1992 reflektovaly tehdejší státoprávní uspořádání a v podmínkách samostatné ČR byly poměrně nesystematické a roztržitěné.¹⁸

4.2 Druhá generace odpadové legislativy

Nový zákon č. 125/1997 Sb., o opadech vstoupil v účinnost dnem 1. ledna 1998 a v zásadě představoval kontinuitu s předchozí legislativou – převzal základní povinnosti při jednotlivých fázích, poplatky za ukládání odpadů, působnost orgánů státní správy, základní administrativní nástroje (povolení, souhlasy) apod. Přesto však došlo k několika základním změnám, zejména:

- z důvodu administrativní náročnosti byla zcela vypuštěna povinnost zpracovávat programy odpadového hospodářství;
- byla zrušena kategorie zvláštních odpadů – nadále se tak odpady z hlediska svého složení, resp. vlastností, dělily pouze na nebezpečné a ostatní;
- byl stanoven nový systém vybírání poplatků za uložení odpadů a také povinnost finanční rezervy pro provozování skládky;
- zákon se pokusil řešit černé skládky, tj. ukládání odpadu na místech, která k tomu nebyla určena;

---

¹⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita 2009, s. 225. ISBN 978-80-2104-926-0.

¹⁸ BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí.* 3. aktualizované vydání. Praha: Informatorium, 2004, s. 187. ISBN 978-80-7333-024-8.

- pro nakládání s vybranými nebezpečnými odpady byla stanovena povinnost předchozí autorizace udělované ministerstvem životního prostředí;
- byla zakotvena povinnost původců třídit odpady podle Katalogu odpadů;
- poprvé byly definovány povinnosti při nakládání s obaly;
- povinnost předchozího souhlasu byla rozšířena i na zařízení k úpravě a využívání nebezpečných odpadů.¹⁹

Zákon z roku 1997 zpřehlednil legislativu v oblasti nakládání s odpady, reflektoval mnohé zkušenosti s aplikací předchozího zákona a doplnil některé významné nové povinnosti. Zásadní skutečností však bylo, že v roce 1998 byl zahájen proces harmonizace české legislativy s právem EU, a to nejen v oblasti životního prostředí. Potřeba další revize odpadové legislativy tedy existovala i v tomto směru, neboť zákon stále neobsahoval mnohé instituty z legislativy EU, nehledě na to, že i ta se tehdy poměrně rychle vyvíjela.²⁰

Již po relativně krátké době účinnosti nového zákona bylo proto rozhodnuto o přípravě zákona nového. Věcný záměr zákona schválila vláda v lednu 2000, následně bylo zpracováno paragrafové znění a po schválení vládou i Parlamentem vstoupil **zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů**, ve znění pozdějších předpisů, v účinnost dne 1. ledna 2002. Oproti předchozí právní úpravě šlo již o zákon, který byl plně kompatibilní s legislativou EU. Klíčovou zásadou promítající se do celého zákona byl princip odpovědnosti původce, tj. té osoby, z jejíž činnosti odpady vznikají. V porovnání s předchozí právní úpravou lze z významných novinek zmínit zejména tyto:

- byl stanoven režim bezplatného zpětného odběru pro některé výrobky a odpady z nich a také pravidla pro nakládání s nimi;
- z důvodu kompatibility s právem EU byly opět zavedeny koncepční nástroje, tentokrát ve formě plánů odpadového hospodářství zpracovávaných původci odpadů, kraji a ministerstvem životního prostředí;

¹⁹ ALTMANN, V., VACULÍK, P., MIMRA, M. *Technika pro zpracování komunálního odpadu*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010, s. 92. ISBN 978-80-213-2022-2.

²⁰ HEJÁTKOVÁ, K. *Řešení bioodpadu v regionu*. 1. vydání. Náměšť nad Oslavou: ZERA - Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s., 2008, s. 34. ISBN 978-80-87226-01-8

- byl zaveden nový institut odpadového hospodáře a také možnost odejmutí a zániku pověření k hodnocení nebezpečných vlastností odpadů;
- bylo stanoveno základní pravidlo, že k převzetí odpadů do svého vlastnictví byla oprávněna pouze právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba oprávněná k podnikání, která byla provozovatelem zařízení k využití, odstranění, sběru nebo výkupu určeného druhu odpadu (s definovanými výjimkami, např. obce);
- podmínkou provozování takového zařízení byl souhlas příslušného krajského úřadu k provozování tohoto zařízení a s jeho provozním řádem; souhlas byl vydáván ve správním řízení, měl formu rozhodnutí a byl podkladem pro kolaudační rozhodnutí;
- byla definována povinnost předcházení vzniku odpadů a určení jeho přednostního využívání.²¹

Datum 1. ledna 2002 bylo pro oblast odpadového hospodářství mezníkem. Tím spíše, že spolu s novým zákonem vstoupil v účinnost také **zákon č. 477/2001 Sb., o obalech**, ve znění pozdějších předpisů, čímž byla problematika obalů vyčleněna do samostatného předpisu. Jde o speciální předpis vůči zákonu o odpadech, který také transponuje požadavky vyplývající z legislativy EU a stanoví zejména práva a povinnosti podnikajících právnických a fyzických osob a působnost správních úřadů při nakládání s obaly a uvádění obalů a balených výrobků na trh nebo do oběhu, při zpětném odběru a při využití odpadu z obalů. Jeho účelem je v první řadě předcházet vzniku odpadů z obalů, a to zejména snižováním hmotnosti, objemu a škodlivosti obalů a chemických látek v těchto obalech obsažených.²² Do zákona se promítá fakt, že ČR si spolu s dalšími tzv. novými členskými zeměmi EU vyjednala výjimku spočívající v možnosti odložit dosažení minimálních cílů v oblasti recyklace materiálů obsažených v obalových odpadech, a to nejpozději do konce roku 2012.

Velmi významným předpisem byl a dodnes je též **zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci**, ve znění pozdějších předpisů, který se značnou měrou týká

²¹ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 140. ISBN 978-80-7201-905-2.

²² ALTMANN, V., VACULÍK, P., MIMRA, M. *Technika pro zpracování komunálního odpadu*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010, s. 88. ISBN 978-80-213-2022-2.

i oblasti nakládání s odpady, neboť mezi zařízení ve smyslu tohoto zákona spadají i definované spalovny, skládky, zařízení pro využívání nebezpečného odpadu, nakládání s odpadními oleji apod. Integrovaný přístup představuje oproti staršímu složkovému přístupu nový způsob regulace vybraných stacionárních zařízení produkujících emise do životního prostředí, proto se v integrovaném povolení, které je v ČR vydáváno krajskými úřady, kromě emisních limitů stanoví i další závazné podmínky provozu, včetně těch, které se týkají nakládání s odpady a opatření pro hospodárné využívání surovin a energie. Navíc integrované povolení nahrazuje jednotlivé správní akty vydávané podle složkových předpisů; ve smyslu zákona o odpadech jde zejména o souhlas k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů a s jeho provozním řádem, souhlas k nakládání s nebezpečnými odpady, souhlas s uzavřením skládky a další.²³

Ani nový zákon o odpadech však nebyl ušetřen poměrně podstatných novelizací, a to již v prvních letech po svém vstupu v účinnost. Důvodem byla především nová komunitární úprava v oblasti elektrozařízení, vozidel s ukončenou životností, dle terminologie českého zákona tzv. autovraků, dále baterií a akumulátorů. Mezi nejvýznamnější novelizace zákona o odpadech přijaté do roku 2010 patří:

- zákon č. 188/2004 Sb. - transpozice směrnice č. 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, a to formou vložení nového Dílu 7 upravujícího povinnosti při nakládání s autovraky, povinnosti výrobců a dovozců vozidel. Zákon upravoval také poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků ve výši 5.000 Kč, který platili akreditovaní dovozci a individuální dovozci za dovážená použitá vybraná vozidla, Evropská komise však následně sdělila, že tento poplatek považuje za diskriminační a v rozporu se zásadou volného pohybu zboží, proto jedna z dalších novel tento konstruovaný poplatek vypustila;
- zákon č. 7/2005 Sb. - novela převzala do české legislativy požadavky práva EU a po vzoru směrnice č. 2002/96/ES o odpadních elektrických a elektronických

---

²³ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 143. ISBN 978-80-7201-905-2.

zařízeních, a směrnice č. 2002/95/ES rozdělila elektrozařízení pocházející z domáckosti na tzv. historické (uvedené na trh do dne 13. srpna 2005) a ostatní (uvedené na trh po tomto datu) s tím, že pro každou kategorii je stanoven odlišný režim co do financování odděleného sběru, zpracování, využití a odstranění elektroodpadu;

- zákon č. 314/2006 Sb. - za účelem posílení principu prevence novela doplnila do zákona ustanovení o „komunitním kompostování“ včetně možnosti obce vydat pro tyto účely obecně závaznou vyhlášku, a dále zakotvila povinnosti pro biologické zpracování biologicky rozložitelných odpadů. V rámci toho zákon definoval „malé zařízení“, u něhož z hlediska zákona o odpadech postačí kladné vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nevyžaduje se tedy souhlas krajského úřadu;
- zákon č. 34/2008 Sb. - novela adaptovala český právní řád na nařízení v oblasti přepravy odpadů a nařízení o persistentních organických znečišťujících látkách a dále transponovala požadavky směrnice č. 96/59/ES o odstraňování polychlorovaných bifenylnů a polychlorovaných terfenylnů (PCB/PCT). Pro vlastníky PCB, odpadů z nich a zařízení obsahujících PCB založila povinnost vypracovat plán jejich postupného odstranění nebo dekontaminace pro období 2009 až 2010 tak, aby mohly být uložené povinnosti splněny nejpozději do dne 31. prosince 2010;
- zákon č. 383/2008 Sb. - jednalo se o poslanecký návrh na zpřísnění pravidel pro sběr a výkup odpadu a jeho projednávání bylo v důsledku tehdy četných krádeží nejrůznějších kovových předmětů (zabezpečovací zařízení, strojní zařízení, umělecké a pietní předměty, kanalizační poklopy apod.) mediálně velmi sledováno a diskutováno. Poslaneckou sněmovnou přijatá verze obsahovala kromě zákazu plateb v hotovosti za vykoupený nebo odebraný odpad a zpřísnění evidence identifikace osob i vybraného odpadu od fyzických osob; přijata byla nakonec senátní verze, která zákaz výkupu kovového odpadu od fyzických osob neobsahovala;
- zákon č. 9/2009 Sb. - v tomto případě se jednalo o zákon o hnojivech, nicméně k vládnímu návrhu byl v Poslanecké sněmovně připojen pozměňovací návrh,

kterým se z působnosti zákona o odpadech vyjímalý vytěžené zeminy a hlušiny, včetně sedimentů z vodních nádrží a koryt vodních toků, vyhovujících limitům znečištění pro jejich využití k zavážení podzemních prostor a k terénním úpravám, limitní hodnoty koncentrací stanovené novou přílohou č. 9 byly však v mnoha případech velmi vysoké a celkově byl režim nastavený novelou z hlediska potřeby ochrany lidského zdraví a životního prostředí značně liberální;

- zákon č. 297/2009 Sb. - novela převzala do českého právního řádu požadavky směrnice č. 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech; v oblasti přenosných baterií a akumulátorů, také stanovila pro výrobce povinnost zřídit místa zpětného odběru v každé obci, městském obvodu nebo městské části s počtem více než 1.500 obyvatel, ve kterých jsou přenosné baterie nebo akumulátory, které uvádí na trh, prodávány.²⁴

4.2.1 Rámcová směrnice o odpadech

Již od konce 90. let 20. století byla na úrovni Evropské komise i členských států diskutována potřeba modernizace právní úpravy v oblasti nakládání s odpady. Důvody byly zejména věcné, a to neuspokojivě vysoká úroveň skládkování odpadu v mnoha zemích a naopak nízký podíl materiálového využití, stálý růst množství komunálního odpadu a také odpadu rizikového z hlediska obsahu nebezpečných látek (odpad z elektrických a elektronických zařízení, z baterií a akumulátorů apod.). Navíc se ukazovalo, že právní normy mající svůj základ v polovině 70. let 20. století jsou již zastaralé a roztržité do velkého množství právních předpisů.²⁵

V Šestém Akčním programu EU pro životní prostředí z roku 2002 bylo efektivnější využívání zdrojů a lepší nakládání se zdroji a s odpady obsaženo mezi čtyřmi základními cíli. Dílčími cíli k jeho dosažení se stalo významné celkové snížení množství objemů produkovaných odpadů určených k odstranění a objemu

---

²⁴ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 163. ISBN 978-80-7201-905-2.

²⁵ DAMOHORSKÝ, M. *Právo životního prostředí*, 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 155. ISBN 978-80-7179-498-1.

produkovaného nebezpečného odpadu, stejně jako podpora opětovného použití odpadu. Právním nástrojem měla být nová směrnice o odpadech, jejíž návrh byl Evropskou komisí zveřejněn v prosinci 2005 současně s Tematickou strategií pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci. Diskuse mezi Radou a Evropským parlamentem probíhaly poměrně dlouhou dobu a až v červnu 2008 se podařilo dospět ke kompromisu a předpis mohl být vydán.

Nová *směrnice č. 2008/98/ES o odpadech a o zrušení některých směrnic* nahradila několik do té doby platných předpisů (pro odpady, pro nebezpečné odpady a pro odpadní oleje) a oproti předchozí legislativě usilovala o výraznější podporu předcházení vzniku odpadů, podporu využití odpadu a použití materiálů získaných tímto využitím. Mezi zásadní novinky rámcové směrnice tak patří:

- hierarchie nakládání s odpady je stanovena jako závazný výchozí rámec pro oblast předcházení vzniku odpadů a pro nakládání s nimi, a to jak pro přípravu legislativy, tak pro politiku (pro přípravu strategických materiálů, koncepcí apod.). Na prvním místě hierarchie stojí prevence, předcházení vzniku odpadů. Poté následuje opětovné použití, využití (materiálové, energetické) a až na konci hierarchie je odstraňování odpadů;
- jako nástroj prevence a současně ve snaze podpořit větší využívání odpadu směrnice specifikuje pravidla, za nichž lze určité věci (látky nebo předměty) klasifikovat nikoli jako odpad, nýbrž jako vedlejší produkt, a dále pravidla umožňující dosáhnout stavu, kdy odpad přestane být odpadem;
- velmi důležitá je povinnost členských států do roku 2015 zavést systémy tříděného sběru odpadů, a to alespoň pro odpady z papíru, kovu, plastů a skla;
- povinnost zpracovávat plány pro nakládání s odpady (zavedená již předchozí legislativou) zůstává, nově je doplněna povinnost členských států zpracovávat také programy předcházení vzniku odpadů s definovaným obsahem.²⁶

Požadavky rámcové směrnice byly transformovány formou novely zákona o odpadech (zákon č. 154/2010 Sb.). Již při její přípravě však bylo zřejmé, že bude

---

²⁶ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 176. ISBN 978-80-7201-905-2.

nutno připravit zcela novou legislativu. Výchozím dokumentem pro její přípravu byly tzv. Rozšířené teze odpadového hospodářství, které vláda schválila v srpnu 2010. Na jejich základě probíhala velmi intenzivní práce na přípravě věcného záměru zákona o odpadech a věcného záměru zákona o zpětném odběru výrobků. Předpokládalo se tedy, že do samostatných předpisů bude rozdělena úprava zařízení pro nakládání s odpady a související otázky na straně jedné a úprava režimu výrobků včetně pravidel pro zpětný odběr na straně druhé.²⁷

4.3 Přehled současných právních předpisů v rámci EU

Členské státy Evropské unie se ve druhé polovině 20. století snažily o nastolení harmonizace právních předpisů v oblasti odpadového hospodářství. Část právních předpisů pozbyla již platnosti, vzpomínáme je však proto, že v odpadovém hospodářství sehrály v minulosti významnou roli.²⁸ Mezi klíčové patří:

- a) Směrnice Rady č. 75/442/EHS o odpadech, ve znění Směrnice Rady 91/156/EHS (zrušena);
- b) Směrnice Rady č. 89/369/EHS o prevenci znečištění ovzduší z nových spaloven komunálního odpadu (zrušena);
- c) Směrnice Rady č. 89/429/EHS o redukci znečištění ovzduší z existujících spaloven komunálního odpadu (zrušena);
- d) Směrnice Rady č. 1999/31/ES o skládkách odpadů;
- e) Směrnice Rady č. 94/67/ES o spalování nebezpečného odpadu (zrušena);
- f) Směrnice Rady č. 2000/53/ES o autovracích;
- g) Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/96/ES o odpadu z elektrických a elektronických zařízení;
- h) Směrnice EP a Rady č. 2006/12/ES o odpadech (zrušena);
- i) Směrnice EP a Rady č. 2008/98/ES (Rámcová směrnice o odpadech).

---

²⁷ ALTMANN, V., VACULÍK, P., MIMRA, M. *Technika pro zpracování komunálního odpadu*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010, s. 115. ISBN 978-80-213-2022-2.

²⁸ KURAŠ, M., DIRNER, V., SLIVKA, V. a BŘEZINA, M. *Odpadové hospodářství*. 1. vydání. Chrudim: Vodní zdroje Ekomonitor, 2008, s. 76. ISBN 978-80-8683-234-0.

V roce 1973 vznikla Environmentální politika Evropských společenství, jako samostatná kapitola byla poprvé zakotvena ve Smlouvě o založení Evropského společenství v roce 1986 na základě přijetí Jednotného evropského aktu. Stala se důležitou součástí práva EU. Důvodem byla řada existujících problémů životního prostředí, které bylo nutné řešit na nadnárodní úrovni prostřednictvím účinnějšího zásahu EU a zavedení ekologické politiky ve všech členských státech.²⁹ Důležitým právním předpisem je především již zmiňovaná Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic. Mezi hlavní cíle směrnice o odpadech patří recyklace do roku 2020 až 50% hmotnosti odpadu z domácností, odpadů podobných odpadům z domácností, jako jsou papír, plasty, kov, sklo atd.³⁰ Tato směrnice nahradila směrnicí Rady č. 75/442/EHS o odpadech³¹, došlo ke změnám především v definicích pojmů jako je odpad, nebezpečný odpad, využití, odstraňování a skladování. Do směrnice byla začleněna příslušná ustanovení směrnice Rady č. 91/689/EHS o nebezpečných odpadech, která se zrušuje ke dni 12. prosinci 2010.

4.4 Prameny současné právní úpravy v ČR

Dnem 1. října 2013 nabyla účinnosti první část změn zákona č. 169/2013 Sb., kterým se mění zákon o odpadech. Novela byla především předložena jako reakce na usnesení vlády, které se týkalo odstranění nebo zmírnění některých požadavků převážně administrativního charakteru, které zákon klade na subjekty nakládajícími s odpadem a které byly shledány jako ne zcela nutné. Bylo rovněž nutné reagovat na změny evropských právních předpisů, konkrétně na potřebu adaptace nového nařízení Rady (EU) č. 333/2011, které stanovuje kritéria vymezující, kdy jsou určité typy kovového šrotu vyvedeny z režimu zákona o odpadech, transpozici ustanovení směrnice o průmyslových emisích č. 2010/75/EU a na upozornění útvaru Evropské komise v rámci projektu EU Pilot na nedostatečnou transpozici jednoho ustanovení směrnice

---

²⁹ KRUŽÍKOVÁ, E., ADAMOVÁ, E., KOMÁREK, J. *Právo životního prostředí Evropských společenství, Praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2003, s. 22. ISBN 80-7201-430-7.

³⁰ článek 11 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008, o odpadech a zrušení některých směrnic.

³¹ z důvodu přehlednosti vydána v kodifikovaném znění pod č. 2006/12/ES.

Evropského parlamentu a Rady č. 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech.³²

Hlavním cílem novely zákona bylo zmírnit nebo odstranit některé požadavky převážně administrativního charakteru, které byly kladeny na subjekty nakládající s odpadem a které byly shledány jako ne zcela nutné, a to při zachování dostatečné ochrany životního prostředí. Podle novely tak původci odpadů (kromě obcí) nebudou mít nadále povinnost zpracovávat plán odpadového hospodářství, odpadový hospodář bude mít možnost vykonávat svou funkci pro libovolný počet původců, oprávněných osob a provozoven, původce nebezpečných odpadů již nebude muset žádat o souhlas k jejich shromáždění a evidence při přepravě nebezpečných odpadů bude vedena elektronicky bez nutnosti vyplňování a rozesílání několika evidenčních listů. Novela také zjednodušuje ohlašování zařízení k nakládání s odpady a zavádí elektronizaci hodnocení nebezpečných vlastností odpadů. Pomocí integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností bude elektronicky evidována jak žádost o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, tak bude provedeno vyhodnocení nebezpečných odpadů včetně vydání dokumentů k tomu vázaných (osvědčení o vyloučení nebezpečných vlastností odpadu nebo sdělení o tom, že odpad má jednu nebo více nebezpečných vlastností).³³ Navrhované změny by měly především prospět malým a středním podnikatelům.

Současná novela zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, je tak již čtvrtým právním předpisem, který upravuje problematiku odpadového hospodářství v ČR.

---

³² MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 39. ISBN 978-80-7201-905-2.

³³ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 188. ISBN 978-80-7201-905-2.

5 Základní poslání odpadové legislativy

Základním a hlavním posláním odpadové legislativy je tvorba takových právních předpisů, jejichž ustanovení mj.:

- obsahují pravidla pro předcházení vzniku odpadů a ekologické nakládání s odpady
- minimalizují vliv odpadů na životní prostředí a na zdraví člověka
- upravují práva a povinnosti osob činných v odpadovém hospodářství
- stanovují kompetence orgánů veřejné správy v této oblasti.

To vše by mělo být podřízeno zásadě "trvale udržitelného rozvoje" lidské společnosti.

5.1 Vliv odpadů na životní prostředí

Se vzrůstající spotřebou společnosti vzniká stále větší množství odpadů, a to jak komunálních, tak i toxických a radioaktivních. Chemické látky s různým stupněm nebezpečnosti vznikají jako vedlejší doprovodné a nevyužitelné produkty mnoha průmyslových výroby. I přes řadu opatření jsou vypouštěny do ovzduší, vod nebo ukládány na odkaliště a skládky. Mnohé z nich ztrácejí toxicitu velmi pomalu nebo ji neztrácejí vůbec.³⁴

Funkce práva hraje v ochraně životního prostředí nezastupitelnou roli. Klasifikace metody právní regulace je založena na tom, které právní prostředky zákonodárce při snaze upravit určitou skupinu společenských vztahů použije. Volba prostředků pak v případě oblasti práva životního prostředí vychází z otázky, co je cílem úpravy, nakolik si subjekty vztahů mohou být rovny a v neposlední řadě i z otázky vlastnictví předmětu právní úpravy, tedy životního prostředí a jeho složek. Český právní řád definuje ochranu životního prostředí jako *činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování*

---

³⁴ WITTLINGEROVÁ, Z., JONÁŠ, F. Ochrana životního prostředí. 2. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2002, s. 13. ISBN 80-213-0754-4.

omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismu nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku. Právní regulace konvenuje zamezení narušování životního prostředí prostřednictvím institutu zákazů a povolení metodou veřejnoprávní regulace a zároveň cíl aktivními působeními zmírnit nebo napravit doposud vzniklé zásahy a projevy negativních vlivů.

5.2 Hlavní úkoly odpadového hospodářství

Opadovým hospodářstvím rozumíme činnost zaměřenou na předcházení vzniku odpadů, na nakládání s odpady a na následnou péči o místo, kde jsou odpady trvale uloženy, a kontrolu těchto činností. Mezi hlavní úkoly, respektive cíle odpadového hospodářství, patří kromě prevence vzniku odpadů, především zřetelné omezování jejich množství a v případě vzniku, zajištění jejich využití jako druhotných surovin, aby co nejméně narušovaly životní prostředí.³⁵ V podstatě by tedy odpadové hospodářství v rámci svých úkolů mělo konkretizovat a naplňovat poslání odpadové legislativy.

Je třeba si uvědomit, že v minulosti se lidé nakládáním s odpadem nemuseli příliš zabývat, protože ho tolik neprodukovali. To se ovšem změnilo s přechodem ke konzumní společnosti, kdy začalo odpadu stále více přibývat, a to především z průmyslu. S touto skutečností souvisí změna odpadového hospodářství v 19. století, kdy se začalo přemýšlet nad efektivnějším nakládáním s odpadem, začalo prvotní budování systémů nakládání s odpady, vznik prvních skládek pro ukládání pevného odpadu a začala se budovat centrální kanalizace pro odvod splašků. Množství odpadů ale nadále rostlo a nastal problém s nedostatečnou kapacitou skládek. V 80. letech 19. století začaly vznikat první spalovny. První spalovna na území dnešní České republiky byla postavena v roce 1905 v Brně a zároveň se stala první spalovnou na území tehdejšího Rakouska-Uherska. Již v té době bylo odstranění odpadů spalováním využito k výrobě elektrické energie.³⁶

---

³⁵ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 33. ISBN 978-80-7201-905-2.

³⁶ VOŠTOVÁ, V., FRIES, J. *Zpracování pevných odpadů*. 1. vydání. Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2003, s. 88. ISBN 80-01-02672-8.

V souvislosti s masivním nárůstem počtu obyvatel naší planety a s rychlým rozvojem průmyslu a nových odvětví docházelo stále k velkému nárůstu odpadů. Skutečností zůstává, že se ekonomicky a průmyslově vyspělé země začaly odpadovým hospodářstvím intenzivně zabývat až v posledních zhruba 30 letech.

Vstupem ČR do EU se zásadně změnil přístup státu k požadavkům na zlepšení životního prostředí.³⁷ Odpadové hospodářství ČR je vázáno na směrnice Evropské unie, jejichž posláním je především dbát na nutnost prevence vzniku odpadu, dále na jeho využití a získání druhotných surovin či zdroje energie. Ukládá povinnost odpad třídít, případně odstraňovat tak, aby nedocházelo k negativním vlivům na životní prostředí či zdraví lidí a zvířat. V rámci odpadového hospodářství je nutné, aby byla dodržována následující hierarchie nakládání s odpady:

- předcházení vzniku odpadů,
- příprava k opětovnému použití,
- recyklace odpadů,
- jiné využití odpadů, například energetické využití,
- odstranění odpadů.

Z této hierarchie vyplývá, že každá osoba je povinna předcházet vzniku odpadů či vznik odpadů alespoň omezit. Pokud se tak nestane, měla by být snaha odpad využít či ho odstranit takovým způsobem, aby nijak negativně neovlivňoval životní prostředí.

5.2.1 Plány odpadového hospodářství

Důležitým nástrojem v oblasti nakládání s odpady jsou plány odpadového hospodářství, zpracovávají se zejména za účelem předcházení vzniku odpadů a vyhodnocování stavu odpadového hospodářství. Existují plány odpadového hospodářství pro ČR, dále plány krajů v samostatné působnosti a plány původců odpadů.

---

³⁷ ALTMANN, V., VACULÍK, P., MIMRA, M. *Technika pro zpracování komunálního odpadu*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010, s. 1. ISBN 978-80-213-2022-2.

Návrh **plánu odpadového hospodářství ČR** zpracovává ministerstvo životního prostředí, které dále spolupracuje s příslušnými orgány veřejné správy a veřejností. Plán je rozdělen na závaznou a směrnou část. Závazná část obsahuje rámcové cíle a opatření pro předcházení vzniku odpadů a nakládání s odpady. Směrná část doplňuje a upřesňuje část závaznou. Plán se zpracovává na dobu 10 let a je nutné ho změnit po každé zásadní změně podmínek. Je možné do něj nahlížet a pořizovat si z něj poznámky, opisy či kopie.

Plán odpadového hospodářství kraje je zpracováván pro spravované území kraje a rovněž obsahuje závaznou a směrnou část. Je nutné, aby byl v souladu se závaznou částí plánu odpadového hospodářství ČR. Závazná část řeší předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi na území kraje. Plán se zpracovává také na dobu 10 let a musí být změněn po každé zásadní změně podmínek.

Plán odpadového hospodářství původce odpadů zpracovávají ti původci odpadů, kteří vyprodukují více než 10 tun nebezpečného odpadu nebo více než 1.000 tun ostatního odpadu ročně. Tento plán musí být v souladu se závaznou částí plánu odpadového hospodářství kraje. Plán se zpracovává na dobu 5 let a změny tohoto plánu jsou nutné vždy, když dojde k zásadní změně podmínek. Obce jako původci odpadů mohou na základě písemné dohody zpracovávat společný plán, ve kterém určují rozsah a nakládání s komunálním odpadem, ale pouze tehdy pokud vytvořily dobrovolný svazek obcí.

5.3 Omezování produkce nekomunálního odpadu

Omezování produkce odpadů můžeme postihnout ze dvou stran, a sice ze strany podniků, a dále ze strany spotřebitelů. Pokud jde o první případ, tedy o podniky, zde jsou snahy o omezování vzniku množství odpadů bezpochyby nejefektivnějším a nejšetrnějším přístupem k životnímu prostředí. Je ovšem nutné říci, že jejich vliv na celkovou produkci odpadů je prozatím pouze omezený. Na úrovni podniků se uplatňují především ve formě **environmentálních systémů řízení podniků**, které představují

dobrovolnou podnikovou aktivitu směřující, kromě dodržování příslušných legislativních norem, k přijímání vlastních opatření k ochraně životního prostředí.

Hlavní metody omezování produkce odpadů v podnicích jsou následující:³⁸

- metoda čistší produkce, která využívá následující prevenční techniky:
  - změny v organizaci výroby a způsobu provádění operací, které ovlivňují produkci odpadu;
  - úpravy stávajících technologických zařízení;
  - modernizace technologie;
  - úprava nebo změna vstupů do výroby;
  - úprava nebo změna výrobku;
  - úprava odpadu na prodejní produkt.
- recyklace, neboli využití vzniklého odpadu jako druhotné suroviny.

Vedle výrobních procesů vznikají odpady rovněž při spotřebě výrobků. Spotřební odpady vznikají při využívání výrobků nebo jejich zneškodňování po ukončení doby jejich životnosti.³⁹ Rozšíření preventivního přístupu v domácnostech je především otázkou změny spotřebitelského chování, výchovy a vzdělávání občanů v oblasti nakládání s odpady. Jako příklady možností vedoucích k minimalizaci množství odpadu lze uvést následující:⁴⁰

- dobrovolné omezování spotřeby občanů vycházející z vlastní vůle a ekologického citění;
- nákup zboží v úsporných baleních;
- nákupy kvalitnějšího zboží s delší dobou životnosti;
- výrobky, které již dosloužily, ale jsou stále funkční a mohou být dále využívány, nabízet k dalšímu užívání;

---

³⁸ KUDELOVÁ, K., JODLOVSKÁ, J., ŠARAPATKA, B. *Odpady*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, s. 16 – 17. ISBN 80-244-0046-4.

³⁹ VOŠTOVÁ, V., FRIES, J. *Zpracování pevných odpadů*. 1. vydání. Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2003, s. 145. ISBN 80-01-02672-8.

⁴⁰ JUCHELKOVÁ, D. *Odpady, vedlejší produkty a nakládání s nimi*. 1. vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2005, s. 17. ISBN 80-7078-340-0.

- nákup potravin v množství, které bude spotřebováno a nebude odloženo do sběrných nádob;
- nákup nápojů ve vratných lahvích;
- opakované využívání plastových tašek a jiných obalů;
- domácí kompostování.

V současné době představuje prosazování preventivního přístupu v oblasti produkce odpadů postupný a dlouhodobý proces, úzce spjatý se sociálním, kulturním a v neposlední řadě ekonomickým vývojem společnosti.

5.4 Prevence vzniku odpadů

Snižování množství odpadu je nejvyšším stupněm organizace odpadů v Evropské unii. Směrnicí č. 98/2008/ES je předcházení vzniku odpadu definováno jako opatření, přijaté předtím, než se látka, materiál nebo výrobek stane odpadem, opatření, která omezují množství odpadu a nepříznivé dopady vzniklého odpadu na životní prostředí a lidské zdraví nebo omezují obsah škodlivých látek v materiálech a výrobcích. Prevence vzniku odpadu je součástí odpadového hospodářství a nejvíce preferovaným způsobem nakládání s odpady. Je to jediné opatření zcela se slučující se zásadou trvale udržitelného rozvoje a zatím jediná známá cesta k udržitelnému odpadovému hospodářství. Všechny další způsoby jsou označovány za nedostačující.⁴¹ Jednotlivé stupně zacházení s odpadem s ohledem na ekologickou šetrnost představuje hierarchie nakládání s odpady. Podle evropské směrnice je tímto stanoveno také pořadí priorit pro právní předpisy a odpadovou politiku.

Pojem prevence vzniku odpadu zahrnuje všechny oblasti výroby i spotřeby, při kterých odpad není vytvářen nebo je držen na svém minimu. Prevence je spjata stejně s výrobcem jako se spotřebitelem. Prevence vzniku odpadů by měla směřovat jednak ke snižování množství vznikajících odpadů, a jednak ke snižování jejich nebezpečných

---

⁴¹ KURAŠ, M., DIRNER, V., SLIVKA, V. a BŘEZINA, M. *Odpadové hospodářství*. 1. vydání. Chrudim: Vodní zdroje Ekomonitor, 2008, s. 130. ISBN 978-80-86832-34-0.

vlastností, které mají nepříznivý dopad na životní prostředí a zdraví obyvatel. Jako součást prevence je rovněž považováno opětovné využití výrobků a příprava k němu.

Problematika předcházení vzniku odpadů má velice široký obsah. V současné době je pozornost zaměřována zejména na máloodpadové či bezodpadové technologie, tzv. čisté technologie, zaměřující se nejen na výrobní část, při které by neměly vznikat ideálně žádné nevyužitelné a nezpracovatelné odpady, ale na celý životní cyklus výrobku včetně doby, kdy je výrobek využíván a po skončení jeho životnosti likvidován. Prioritním úkolem je, aby v průběhu všech fází životního cyklu výrobku byl co nejnižší dopad na životní prostředí. Cílem je náhrada nezpracovatelných a nebezpečných materiálů bezpečnějšími a dále zpracovatelnými.⁴²

Současná preventivní opatření odpadového hospodářství ČR jsou součástí doposud platného Plánu odpadového hospodářství ČR. Rovněž stávající zákony v oblasti odpadového hospodářství, a to jak zákon č.185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tak zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v sobě obsahují celou řadu prvků na podporu prevence. Prevence předcházení vzniku odpadů je v ČR rovněž součástí praktických aktivit v rámci trvale udržitelného rozvoje.

Směrnice č. 2008/98/ES o odpadech je zásadním dokumentem v oblasti prevence vzniku odpadu na evropské scéně. Tato směrnice vytyčuje jako hlavní cíl odpadové politiky minimalizaci nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí. Dalším významným cílem je omezení používání zdrojů a praktické uplatňování hierarchie odpadů. Aby byl ve členských státech zlepšen způsob prevence vzniku odpadu, je třeba posílit ustanovení o předcházení vzniku odpadů a zavést požadavek na vypracování programů pro předcházení vzniku odpadů jednotlivými členskými státy. Největší pozornost má být přitom zaměřena na hlavní dopady na životní prostředí a zohlednění celého životního cyklu výrobků a materiálů.

---

⁴² BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*. 3. aktualizované vydání. Praha: Informatorium, 2004, s. 76. ISBN 978-80-7333-024-8.

Programy na předcházení vzniku odpadů mohou být součástí plánu odpadového hospodářství, nebo součástí jiných programů či politik v oblasti životního prostředí, nebo mohou být zpracovány samostatně. V české legislativě bylo v novele zákona o odpadech zakotveno zapracování programů prevence do Plánu odpadového hospodářství ČR. Z důvodu, že nový Plán odpadového hospodářství ČR měl být zpracován s účinností od roku 2015 a bylo nutné do té doby splnit termín stanovený směrnicí o odpadech, došlo ke zpracování samostatného dokumentu, konkrétně Programu předcházení vzniku odpadů ČR.⁴³ Program předcházení vzniku odpadů ČR má dvě hlavní části. V analytické části je popsán legislativní a strategický rámec, výchozí situace v naplňování opatření a kroků souvisejících s danou problematikou a dále je zde provedena základní analýza situace u vybraných toků odpadů, u kterých byla identifikována potřeba dalšího rozpracování předcházení vzniku odpadů. V návrhové části jsou pak stanoveny cíle a opatření k jejich naplnění.⁴⁴

I když v oblasti prevence vzniku odpadu dosud není vidět příliš praktických výsledků, v právním rámci již své ukotvení má. Lze očekávat postupné posilování pozice preventivních opatření na legislativní úrovni implementací směrnice Evropské unie.

---

⁴³ MALČEKOVÁ, H. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014, s. 188. ISBN 978-80-7201-905-2.

⁴⁴ informace dostupné z <http://www.mzp.cz>

6 Nakládání s nekomunálními odpady v praxi ČR

Nakládáním s odpady se dle zákona o odpadech rozumí jejich shromažďování, soustředování, sběr, třídění, přeprava a doprava, skladování, úprava a odstraňování. V červnu 2008 Evropský parlament přijal směrnici č. 2008/98/ES o odpadech a určil povinnost členským státům implementovat její obsah do své národní legislativy. Směrnice o odpadech zahrnuje základní principy nakládání s odpady v Evropské unii. Směrnice zavádí novou hierarchii nakládání s odpady a stanoví povinnost států zajistit v maximální možné míře využití odpadů, ať už recyklací na jiné výrobky, nebo výrobou energie při jejich zpracování. Teprve zbývající část odpadu, kterou není již možné nějak využít, je možné bezpečným způsobem odstranit.

V tabulce č. 2 je zobrazen přehled vybraných způsobů nakládání s odpady v ČR v letech 2009 až 2013. Z ekologického i ekonomického hlediska je pozitivním kritériem nárůst množství využívaných odpadů oproti množství odstraňovaných odpadů.

Tabulka č. 2: Odpady podle vybraného způsobu nakládání v ČR v letech 2009-2013

Kód	Ukazatel (v t)	2009	2010	2011	2012	2013
	Nakládání s odpady celkem	27 658 315	27 952 975	30 506 667	30 237 544	28 994 027
	v tom:					
	nebezpečné odpady	2 259 969	2 092 432	2 055 452	2 053 153	1 725 276
	ostatní odpady	25 398 346	25 860 544	28 451 214	28 184 392	27 268 751
	z toho:					
R4, R5	recyklace	4 851 084	4 515 307	5 211 842	5 726 180	5 780 053
	v tom:					
	nebezpečné odpady	148 088	182 808	178 766	147 225	78 190
	ostatní odpady	4 702 996	4 332 499	5 033 076	5 578 955	5 701 863
D1–D5	skládání a ostatní způsoby ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu	4 271 089	4 169 356	4 990 482	3 668 271	3 608 189
	v tom:					
	nebezpečné odpady	45 102	60 289	53 285	36 717	35 161
	ostatní odpady	4 225 988	4 109 067	4 937 196	3 631 554	3 573 027
R1, D10	spalování	653 164	822 781	1 007 266	1 035 220	1 018 640
	v tom:					
	nebezpečné odpady	128 879	91 434	107 918	109 336	113 076
	ostatní odpady	524 285	731 347	899 348	925 883	905 564

Zdroj: ČSÚ; zpracování vlastní

6.1 Recyklace odpadů

Na prvním místě hierarchie nakládání s odpady stojí předcházení vzniku odpadů. Následuje opětovné použití, nebo materiálové využití. Do této oblasti také spadá recyklace. V České republice se míra recyklace odpadů každoročně pomalu zvyšuje a v posledních letech bylo možné zaznamenat, že množství recyklovaných odpadů převyšuje množství odpadů ukládaných na skládky.

Recyklací označujeme způsob, kdy znovu využíváme materiály nebo výrobky bez podstatných změn materiálu, z něhož byly vyrobeny. Týká se především kovů, plastů, skla a papíru.⁴⁵ Recyklace se dělí podle způsobu provedení na **přímou**, kdy je materiál znovu použit bez jakékoliv další úpravy, a na **nepřímou**, kdy dochází před opětovným využitím materiálu k jeho úpravě. V rámci recyklace je materiál cíleně přetvářen na druhotnou vstupní surovinu, kterou je možné použít při další výrobě. Recyklace významnou měrou šetří obnovitelné i neobnovitelné zdroje, a to snížením potřeby těžby nových surovin a snížením množství odpadu určeného k uložení na skládku.

Recyklace je bezesporu důležitou částí řetězce toku surovin, a to především z následujících důvodů:

- *ekonomický důvod* - recyklace snižuje náklady na likvidaci odpadů a na druhotné suroviny jako celek;
- *ekologický důvod* - dochází ke snižování ekologické zátěže;
- *energetický důvod* - dochází k uspoření vydané energie na výrobu materiálů a jejich dopravu;
- *technologický důvod* - v některých případech existuje technologická nutnost používat druhotné suroviny, nebo je zde časová omezenost zdrojů primárních surovin.

---

⁴⁵ GRODA, B. *Technika zpracování odpadů II*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 1997, s. 38. ISBN 80-7157-264-0.

Ovšem podíváme-li se na recyklaci kovových odpadů, můžeme se setkat s různými omezeními, jako například:

- *technické a materiálové omezení*, když při výrobě některých produktů je nezbytné používat pouze primární suroviny, je zde nezanedbatelný vliv nečistot či existuje náročnost separace materiálů;
- *technologické omezení*, kdy je nutné nalézt vhodnou recyklační technologii, je zde vliv ekonomických faktorů či rozdíl mezi cenou primární a druhotné suroviny;
- *ekologické omezení* spočívající v porovnání výše vlivu při užití primární a druhotné suroviny na životní prostředí;
- *legislativní a organizační problémy* v podobě nevhodné úpravy zákonů, vyhlášek a nařízení vlády, neexistující podpory ze strany státu či decentralizace sběru odpadu a jeho následného využití;
- *psychická bariéra* v podobě nedostatečné informovanosti o vlivu odpadů na životní prostředí a o zdrojích druhotných surovin.⁴⁶

Z výše uvedených omezení můžeme dovodit, že k úplné recyklaci odpadů může dojít pouze hypoteticky. Nicméně i tak je nutné mít na paměti skutečnost, že zvýšení míry recyklace vyprodukovaných odpadových materiálů je jak politickým, tak také ekologickým a ekonomickým cílem a tudíž i celospolečenským cílem. Vzhledem k tomu, že rentabilita recyklace u jednotlivých druhů odpadů je různá, stejně jako množství emisí při recyklaci, či kvalita výstupního materiálu, je nezbytné definovat jejich zhodnotitelnost.⁴⁷

6.2 Biologické způsoby nakládání s odpady

Mezi biologické způsoby nakládání s odpady můžeme zařadit ty, které mění strukturu a složení odpadů působením biologicky aktivní složky za účelem snížení

---

⁴⁶ VOŠTOVÁ, V., ALTMAN, V. *Logistika odpadového hospodářství*. Praha: České vysoké učení technické, 2009, s. 112. ISBN 978-80-01-04426-1.

⁴⁷ JUCHELKOVÁ, D. *Likvidace a využití odpadů*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2000, s. 21. ISBN 80-7078-747-3.

hmotnosti či objemu odpadu, snížení obsahu škodlivých látek a zamezení jejich úniku do životního prostředí. Výhodou těchto způsobů nakládání je také snižování nákladů na odstranění odpadů. V ČR je po úpravě biologickými procesy materiálově využívána většina zemědělských odpadů.

Jedním z biologických způsobů nakládání s odpady respektive materiálového využívání odpadů je **kompostování**, jedná se o řízený proces, jehož účelem je zneškodňování škodlivých látek jejich rozkladem. Tento proces zabezpečuje ideální podmínky potřebné pro rozvoj žádoucích mikroorganismů, při kterém lze získat humusové látky rychleji a produktivněji proti polním podmínkám.⁴⁸ Kompostovat lze jen část nekomunálního odpadu, jako zbytky jídel, melasu, nekvalitní ovoce, zeleninu apod. Jedná se o přirozenou biochemickou přeměnu, při které vzniká hnojivo, stabilní organický produkt. K procesu kompostování je potřebný přístup vzduchu a vliv živých organismů, za zvýšené teploty je tento proces doprovázen snížením hmotnosti, objemu, a obsahu vody, což činí přibližně polovinu původní hmotnosti.

Kompostování je již nyní levnějším způsobem nakládání s odpady, než skládkování. V příštích letech se dá předpokládat ještě výraznější zvyšování rozdílu mezi náklady na skládkování a kompostování odpadů.

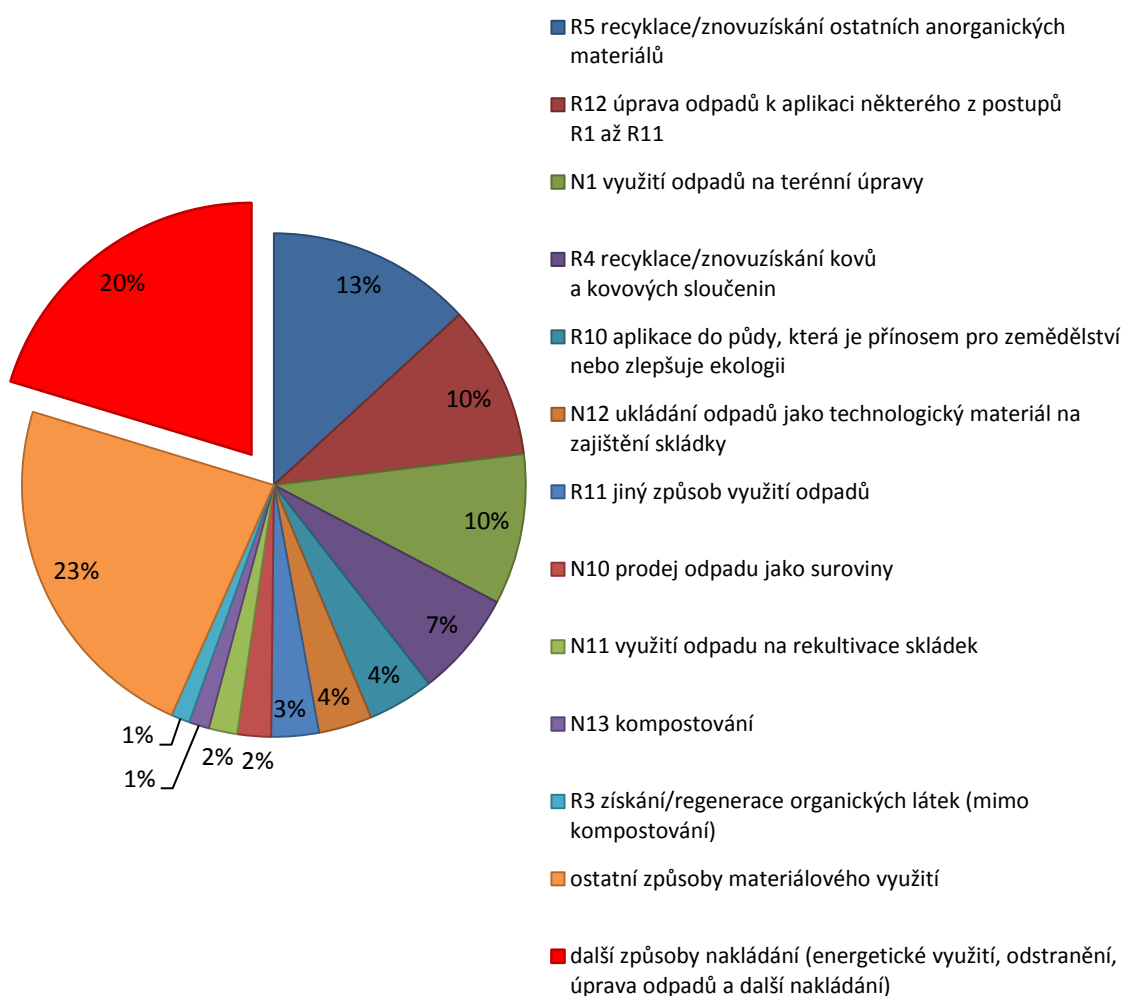
Dalším možným biologickým způsobem nakládání s odpady je **mechanicko-biologická úprava odpadů**. Tento proces je kombinací mechanických, biologických a fyzikálních postupů, při kterých se ze zbytkového odpadu nejdříve vytřídí velké části biologicky nerozložitelného materiálu a následně se odpad biologicky stabilizuje pomocí kompostování. Takto stabilizované odpady jsou z důvodu snížení obsahu organického uhlíku na minimum méně nebezpečné pro životní prostředí, neboť již nepodléhají biologickému rozkladu. Vznik skleníkových plynů, zápachu a nebezpečných výluhů je tím pádem výrazně omezen. Takto vzniklý materiál je především používán, jako substrát k rekultivaci skládek.

---

⁴⁸ HEJÁTKOVÁ, K. *Řešení bioodpadu v regionu*. 1. vydání. Náměšť nad Oslavou: ZERA - Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s., 2008, s. 12. ISBN 978-80-87226-01-8

Následující graf č. 1 znázorňuje podíl jednotlivých způsobů materiálového využití odpadů přepočtený na celkovou produkci odpadů, která v ČR v roce 2013 byla **28 994 027 tun**. Jak lze vidět z grafu, materiálově se využívají čtyři pětiny (80 %) všech odpadů vyprodukovaných v ČR.

Graf č. 1: Podíl jednotlivých způsobů materiálového využití odpadů přepočtený na celkovou produkci odpadů v ČR, 2013 [%]

Zdroj: ČSÚ; zpracování vlastní

6.3 Spalování odpadů

Z hlediska hierarchie nakládání s odpady má spalování odpadů oproti skládkování nesporné výhody, ale je nutné mít stále na paměti, že i k tomuto způsobu odstranění odpadů je třeba přistoupit až po vyčerpání veškerých možností využití odpadu.

Cílem spalování odpadů je snížení množství organických kontaminantů v odpadech a celkové omezení množství odpadů. Spalovat by se měly jen ty odpady, které již nelze využít jako druhotné suroviny.⁴⁹ Je zařazeno mezi tepelná zpracování odpadů. Spalováním odpadů vzniká jako vedlejší produkt teplo, které může být následně energeticky využito. Kromě spaloven komunálního odpadu, kde je spalován zbytkový směsný komunální odpad a odpad jemu podobný z kategorie ostatních odpadů, máme také spalovny nebezpečného odpadu, kde jako palivo slouží ve většině případů odpady z průmyslu a odpady ze zdravotnictví. V ČR je 29 spaloven průmyslového a zdravotnického odpadu.

Současné technologie spalování odpadů jsou založeny na dvou základních principech, a to buď na spalování kapalných a tuhých odpadů v rotačních pecích, nebo na spalování tuhých odpadů ve spalovnách vybavených roštem. Proces spalování probíhá při teplotách 800 až 900 stupňů Celsia v několika krocích.

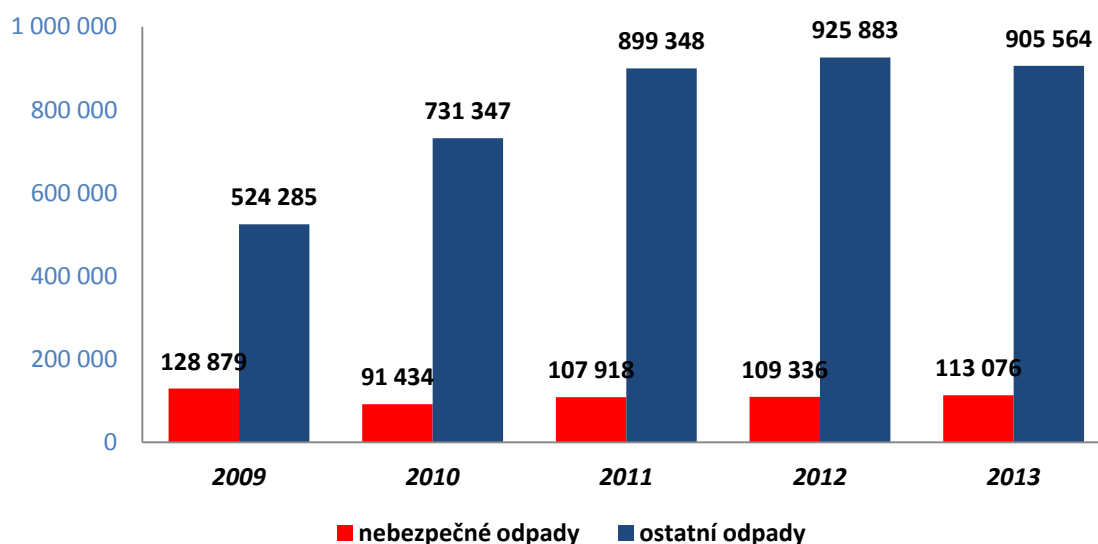
V problematice spalování odpadů je velmi diskutovanou otázkou následné znečištění ovzduší zplodinami vycházejícími ze spalovacích zařízení. Přestože spalovny většinou likvidují látky, které při skládkování ohrožují životní prostředí, a výrazně tak snižují závadnost odpadů, některé látky se nerozloží úplně a mohou přecházet do spalin. Spaliny pak obsahují celou řadu zplodin různých látek a ty představují také nebezpečí pro životní prostředí. Současné spalovny jsou proto vybaveny účinným, zpravidla třístupňovým systémem zachycování těchto zplodin.⁵⁰

---

⁴⁹ VOŠTOVÁ, V., ALTMAN, V. *Logistika odpadového hospodářství*. Praha: České vysoké učení technické, 2009, s. 52. ISBN 978-80-01-04426-1.

⁵⁰ KURAŠ, M., DIRNER V., SLIVKA V. a BŘEZINA M. *Odpadové hospodářství*. 1. vydání. Chrudim: Vodní zdroje Ekomonitor, 2008, s. 37. ISBN 978-80-86832-34-0.

Graf č. 2: Vývoj produkce odpadů odstraněných spalováním dle kategorie odpadů v ČR v letech 2009 - 2013 [t]

Zdroj: ČSÚ; zpracování vlastní

6.4 Skládkování odpadů

V České republice je skládkování odpadů nejméně žádoucím, ale stále rozšířeným způsobem odstraňování odpadů, představuje nejvyužívanější způsob odstraňování odpadů. V posledním sledovaném roce (2013) bylo v ČR skládkováním uloženo 12,4 % (tj. 3 608 189 t) odpadů z celkové produkce.

Podobně jako ostatní způsoby odstraňování odpadu má skládkování odpadů své technologie a postupy. Je to řízený a přísně kontrolovaný proces ukládání odpadů na skládkách. Mnoho tuhých a kapalných odpadů se i v dnešní době zneškodňuje pouze skládkováním.⁵¹ Velice důležité je, aby skládky byly zajištěné tak, aby nedocházelo k průsaku do podloží. Zvláštnímu druhu zacházení podléhají nebezpečné odpady, které lze ukládat pouze na speciálně zajištěné skládky. Jednotlivé skládky mají povoleny jen určité druhy odpadů. Definici pojmu skládka můžeme nalézt v ustanovení § 4 písm. h)

⁵¹ JUCHELKOVÁ, D. *Odpady, vedlejší produkty a nakládání s nimi*. 1. vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2005, s. 58. ISBN 80-2480-753-X.

zákona o odpadech a je skládka definována jako *technické zařízení určené k odstraňování odpadů jejich trvalým a řízeným uložením na zemi nebo do země*. Podle technického zabezpečení se skládky dělí do tří skupin, skládky pro ukládání **inertních odpadů** (např. stavební suť bez nebezpečných látek, zemina a kamení), **ostatních odpadů** (komunální odpady, objemný odpad apod.) a **nebezpečných odpadů** (např. odpadní barvy, nátěrové hmoty, chemikálie apod.).

Odpad je na skládkách ukládán buď do otevřených prohlubní, nebo se vrší na úroveň terénu. Oba způsoby je možné samozřejmě kombinovat. Zvláštním případem jsou skládky podzemní. Každá skládka má několik ochranných vrstev.

Životní cyklus skládky lze rozdělit do pěti časových úseků:

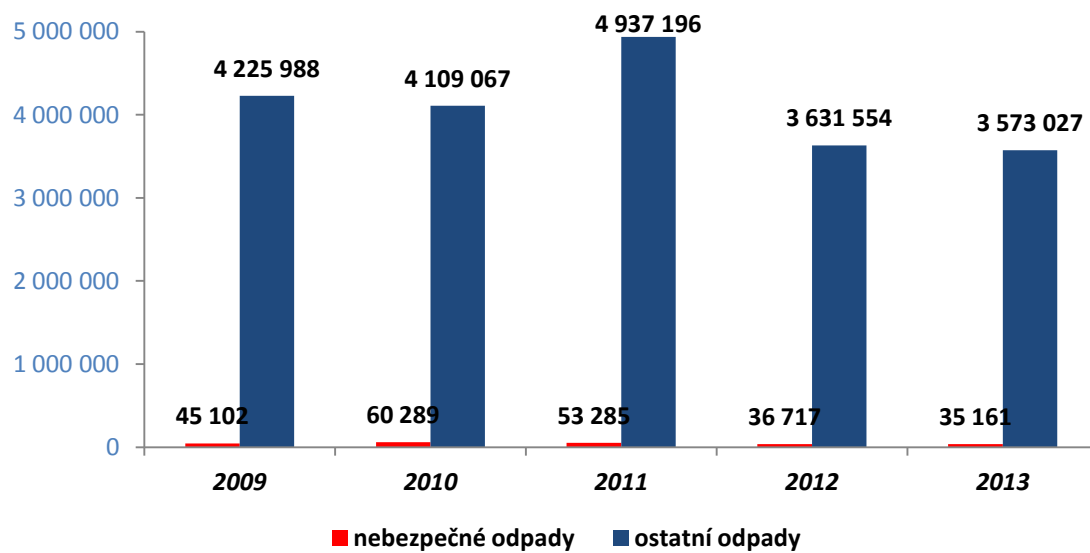
- *plánovací fáze*, kdy probíhá předběžný geologický a hydrogeologický průzkum lokality;
- *konstrukční fáze*, kdy jsou prováděny zemní práce, výstavba komunikací a příprava vlastního prostoru skládky včetně izolací a drenáže;
- *provozní fáze* představující období zavážení odpadů až po konečné naplnění skládky, může trvat 5 až 20 let;
- *dokončovací fáze* od chvíle naplnění skládky až do okamžiku, kdy již není nutný další provoz zařízení na ochranu životního prostředí;
- *konečná fáze* představující stav, kdy jsou emise škodlivin na přijatelné úrovni a těleso skládky již nijak neohrožuje svoje okolí.⁵²

Po celou dobu provozu skládky je prováděno monitorování za účelem zajištění bezpečnosti provozu skládky. I přes přísné a přesně stanovené limity a zvláštní povinnosti související s provozováním skládky, je skládkování stále činnost s velkými dopady na životní prostředí. Z tohoto důvodu je nutné maximálně omezovat množství odpadů určených ke skládkování. Tento způsob odstraňování odpadů je také nejméně přijatelný z hlediska ekonomického, neboť zcela přicházíme o materiálové a energetické zdroje obsažené v odpadech.

---

⁵² JUCHELKOVÁ, D. *Odpady, vedlejší produkty a nakládání s nimi*. 1. vydání. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2005, s. 76. ISBN 80-2480-753-X.

Graf č. 3: Vývoj produkce odpadů odstraněných skládkováním dle kategorie odpadů v ČR v letech 2009 - 2013 [t]

Zdroj: ČSÚ; zpracování vlastní

7 Problémy a perspektivy odpadového hospodářství

Pokud jde o problematiku odpadů, našli bychom zde velké množství problémů či nedostatků. Vzhledem k rozsahu práce jsem si za všechny vybrala jeden problém, který podle mého názoru tíží Českou republiku již řadu let a v nejbližších letech jistě zcela uspokojivě vyřešen nebude. Jedná se o problematiku černých skládek. Zásadním důvodem pro diskusi je problematičnost, v řadě případů téměř nemožná identifikace subjektu, který takovou skládku založil, tedy subjektu, u něhož by bylo možno vyvodit odpovědnost za vznik takové skládky, a kterému by bylo možno na základě této odpovědnosti uložit povinnost vzniklou nelegální skládku odstranit, případně tomuto subjektu za založení nelegální skládky uložit sankci.

Co to vlastně černé skládky jsou? Jedná se o lokality, na kterých jsou po určitou dobu (většinou dlouhodobě) shromažďovány odpady jednoho či více různých druhů a kategorií, které nejsou pro tento způsob nakládání s odpady technicky vybaveny, a tento způsob nakládání s odpady není povolen věcně příslušným správním orgánem. Zpravidla se jedná o případy, kdy osoba, či osoby odpovědné za navezení odpadů, nejsou známy a je více než obtížné nebo prakticky nemožné je následně zjistit.

Důležité je mít v případě této problematiky na zřeteli, že platný a účinný zákon o odpadech již prakticky nezná žádnou odpovědnost vlastníka nemovitosti za odpady, které jsou uloženy v ní nebo na ní, pokud tento vlastník nemovitosti není zároveň původcem nebo vlastníkem zde shromážděných odpadů.⁵³ Podle platného zákona o odpadech má totiž odpovědnost za nakládání s odpady primárně původce odpadů a dále oprávněná osoba, která odpady zpravidla na základě povolení věcně příslušného správního orgánu přijímá od různých původců či jiných oprávněných osob a dále s nimi nakládá podle definovaných podmínek. Ne vždy tomu tak ovšem bylo. Předchozí zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech, řešil určitou odpovědnost vlastníka pozemku za odpady na tomto pozemku shromážděné.

---

⁵³ BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*. 3. aktualizované vydání. Praha: Informatorium, 2004, s. 119. ISBN 978-80-7333-024-8.

Podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o odpadech, platí nadále obecná základní povinnost, že každý je povinen nakládat s odpady a zbavovat se jich pouze způsobem stanoveným tímto zákonem a ostatními právními předpisy vydanými na ochranu životního prostředí. Uvedená základní povinnost je dále specifikovaná v ustanovení § 12 odst. 2 a to tak, že pokud není zákonem stanoveno jinak, lze s odpady podle zákona nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady určena.⁵⁴

Pokud jde o odstraňování černých skládek, tak nejčastěji dochází k tomu, že obce ze svých rozpočtů financují odstraňování dlouhodobých černých skládek. Postup při řešení černých skládek ohrožujících nebo poškozujících životní prostředí určitým způsobem stanoví jednotlivé zákony na ochranu složek životního prostředí. Podíváme-li se na zákon o odpadech, zde je postup odstraňování černých skládek podmíněn skutečností, že uložené odpady ohrožují lidské zdraví nebo životní prostředí. Tento postup je ovšem v zákoně upraven pouze obecně v rámci působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Za poměrně velký nedostatek současné právní úpravy je skutečnost, že nyní platný zákon o odpadech nepřevzal ustanovení § 3 odst. 7 zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, a nelze tedy dovést, že by povinnost odstraňovat odpad, jehož původce není znám, přešla na vlastníka nemovitosti, na níž je tento odpad umístěn.

Nezastupitelnou roli i v této oblasti hraje prevence. Největší předpoklady pro prevenci vzniku černých skládek jsou na obecní úrovni. Vždyť podle zákona o obcích je úkolem obce pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. K tomuto účelu může obec využít například i obecní policii. Zvláštní právní předpisy navíc obcím umožňují vykonávat kontrolní činnosti, které mohou vést k odhalení černých skládek a zabránit jejich rozrůstání. Velmi důležitou roli v mnoha ohledech mohou sehrát stavební úřady, jelikož značné množství odpadů končících na černých skládkách je možné zařadit do skupiny stavebních odpadů. Při povolování konkrétních staveb je vhodné stanovit podmínky týkající se nutnosti doložení dokladů, jak bylo se

---

⁵⁴ ALTMANN, V., VACULÍK, P., MIMRA, M. *Technika pro zpracování komunálního odpadu*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010, s. 68. ISBN 978-80-213-2022-2.

vzniklými odpady naloženo, a že byly předány pouze oprávněným osobám tak, jak stanoví zákon o odpadech.

De lege ferenda by tato problematika měla být regulována zákonem, konkrétně zákonem o odpadech. Ten by měl výslovně stanovit subjekt, který bude nést subsidiární povinnost k likvidaci černých skládek. Samozřejmě vzniku této povinnosti u konkrétního subjektu by mělo předcházet zjištění, zda se vlastník pozemku, na němž se černá skládka nachází, určitým způsobem podílel na jejím vzniku. Pokud by bylo zjištěno, že se na vzniku černé skládky podílel, umožnil její vznik nebo její vznik strpěl a neučinil odpovídající opatření k zabránění vzniku takové černé skládky, byl by povinen podle svého podílu na vzniku černé skládky vynaložit náklady na její odstranění. Pokud by se zjistilo, že se vlastník pozemku na vzniku černé skládky žádným způsobem nepodílel, vznikla by povinnost k jejímu odstranění příslušnému zákonem stanovenému subsidiárnímu subjektu.⁵⁵

7.1 Dovoz odpadu z Německa

Z hlediska ochrany životního prostředí jsou nedovolené přepravy odpadu velmi závažné. O problematice nelegálního dovozu odpadu do České republiky proběhla mnohá jednání mezi zástupci českého a německého ministerstva životního prostředí.

7.1.1 Příklady z praxe

Česká inspekce životního prostředí (dále jen ČIŽP) řešila již několik případů, které souvisely s nedovolenou přeshraniční přepravou odpadů.⁵⁶ Při kontrolách bylo zjištěno několik typů opakujících se nedostatků:

- přepravovaný náklad nebyl doprovázen žádnými doklady, protože byl deklarován jako surovina či výrobek;
- přepravovaný odpad neodpovídal deklaraci uvedené v průvodních dokladech;

---

⁵⁵ HEJÁTKOVÁ, K. *Řešení bioodpadu v regionu*. 1. vydání. Náměšť nad Oslavou: ZERA - Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s., 2008, s. 56. ISBN 978-80-87226-01-8.

⁵⁶ HRÁSKÁ, D. Přeshraniční přeprava odpadů z pohledu inspekce. *Odpady*, 2006, č. 9, s. 25 – 26.

- odpad byl přepraven do zařízení, které k nakládání s odpady nebylo určeno či odsouhlaseno, tedy provozovatel zařízení nedisponoval souhlasem k jeho provozu;
- odpad byl odložen v objektu či na místě, kde nebyl znám původce, dopravce či příjemce.

Přeshraniční dovoz odpadů za účelem jejich odstranění je zakázán. Co je však povoleno, je dovoz odpadů za účelem jejich dalšího využití a na tom je právě založen celý mechanismus nelegálních dovozů. Firmy mají například povolení na dovoz obnošeného ošacení za účelem dalšího prodeje, ale namísto toho naloží odpady, které deklarují jako něco jiného. V České republice si pak pronajmou zchátralý zemědělský objekt, do něhož odpad uloží a pak zmizí.

Jedním z hlavních důvodů, proč Němci dováželi odpad k nám, bylo zpřísnění německé legislativy, k němuž došlo v červnu roku 2005. Počínaje dnem 1. června 2005 začala platit nová německá směrnice o skládkování odpadů, která byla přijata dne 20. února 2001 a jejíž přechodné období skončilo právě ke dni 31. května 2005. Směrnice zakázala ukládat na skládky odpady, které nespĺňovaly kritéria uvedená v Příloze č. 1 této směrnice. Tímto kritériem byl organický podíl v sušině ukládané hmoty.⁵⁷ Uplatnění tohoto kritéria znamenalo v podstatě zákaz ukládání směsného odpadu do skládky. Odpad musel být před uložením na skládku upraven, zpravidla termicky ve spalovně odpadů nebo mechanicko-biologicky. Podle směrnice musel být dodávaný odpad před uložením na skládku testován, zda vyhovuje požadovaným podmínkám. Bylo tedy zřejmé, že je levnější odpady vyvážet do jiné země, a to i za cenu toho, že se jedná o nelegální dovoz, který může být odhalen a potrestán.

Je na místě si položit otázku, jak je možné, že se podařilo do České republiky nelegálně dovézt tolik odpadu? Odpověď je poměrně jednoduchá, nelegální dovozy velmi usnadnilo zrušení celní služby přímo na hranicích. Celníci ovšem od března 2006

---

⁵⁷ VYŠTEJNOVÁ, J. Německá směrnice komplikuje ukládání odpadu na skládky. *Odpady*, 2006, č. 3, s. 25.

zvýšili intenzitu a rozsah kontrol nákladních vozidel a přepravovaného zboží, jelikož Němci se stále pokoušeli dovážet k nám další a další odpady. Právě díky přijatým opatřením celní správy, bylo již po několika dnech důslednějších kontrol identifikováno a vráceno zpět do Německa několik kamionů s nákladem odpadů.

Jeden z nejvýznamnějších případů započal v roce 2006, kdy v lednu celníci spolu s pracovníky ČIŽP objevili v obci Libčeves nelegální skládku komunálního odpadu z Německa. Odpad byl uložen v areálu kravína, ve dvou silážních jámách a ve skladovací hale. O měsíc později došlo k požáru dvou silážních jam, který byl způsoben úmyslně. Vznícení odpadu se několikrát opakovalo. Na tuto situaci zareagovalo Ministerstvo životního prostředí, které požádalo německou stranu, aby odpad z Libčevsi odvezla. V dubnu došlo mezi českou a německou stranou k dohodě, že zhruba 2.000 tun odpadu, jehož původ byl prokázán jako německý, odveze spolková země Sasko-Anhaltsko a zbylý odpad zlikviduje česká strana. Výsledkem celé kauzy bylo, že ČIŽP uložila zúčastněné české firmě pokutu 10 milionů korun. Jelikož tato firma vyhlásila konkurz, nebyla doposud pokuta uhrazena. Ačkoliv bylo obžalováno 15 lidí, nakonec všichni byli zproštěni obžaloby z důvodu neprokázání spáchání předmětných trestných činů. Je však nutné říci, že tento případ nebyl zdaleka jediným. Dostupné zdroje uvádí, že do České republiky bylo v letech 2005 a 2006 dovezeno celkem 15 tisíc tun nelegálního odpadu z Německa, což odpovídá zhruba 625 kamionům.

Dalším příkladem z praxe, je navezení většího množství odpadů z plastů do bývalého teletníku v Sosnové u České Lípy. V září 2005 při běžné kontrole inspektoři oddělení odpadového hospodářství ČIŽP zjistili návoz většího množství odpadů plastů do výše zmíněného objektu. Šlo o odpady, které byly do objektu navezeny na základě objednávky podnikatelky ze Šluknovska. Odpady byly z větší části dopraveny v rámci přeshraniční přepravy odpadu z Německa, částečně i přes další české zprostředkovatele. Úmyslem podnikatelky bylo odpad na místě dotřídit a část následně předat k využití jiným podnikatelským subjektům. Podnikatelka ale neměla souhlas k provozu zařízení. Počátkem října 2005 byly na základě zjištění, že se jedná o nedovolenou přepravu odpadů, zadrženy a následně vráceny zpět do Německa 4 kamiony s odpady z plastů.

S podnikatelkou bylo zahájeno správní řízení o uložení pokuty a stanovení lhůt a podmínek pro zjednání nápravy.

Obrázek č. 1 Odpad z Německa v Libčevsi

Zdroj: www.blesk.cz; Autor: Jana Ulrichová

7.1.2 Právní úprava

Obecně platí, že nelegální dovoz odpadů do České republiky je vysoce latentní trestnou činností. Je tomu zejména díky skutečnosti, že pachatelé falšují doklady doprovázející náklad, při celních deklaracích zaměňují dovážené zboží, nebezpečné odpady maskují jinými méně závažnými látkami nebo je dovážejí ve směsích s jinými látkami. Často jako důvod dovozu uvádějí druhotné využití odpadů.

Ministerstvo životního prostředí reagovalo na tehdy nastalou situaci bezprostředně, a to vydáním vyhlášky, která zpříšňovala režim pro legální dovoz odpadů. Vyhláška vyšla ve Sbírce zákonů dne 20. března 2006 a tentýž den nabyla i účinnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že seznamy odpadů fungují zrcadlově, což znamená to, že zakáže-li se dovoz, automaticky se zakazuje také vývoz, byla vyhláška hned následující měsíc zrušena. Česká republika využila možnosti, kterou jí umožňuje

ustanovení článku 1 odstavec 3 písm. d) Nařízení Rady č. 259/93/EHS, podle něhož může z důvodu ochrany životního prostředí podléhat přeprava některých odpadů větší kontrole. Pod zpřísněný režim byly zařazeny zejména odpady, které se nejčastěji objevovaly na nelegálních skládkách – například odpad z plastů, odpad z papíru nebo lepenky, obnošené oděvy a použité textilní výrobky či autovraky bez kapalin. Vzhledem k tomu, že oblast trestního práva nepatří do společné politiky EU, je na členských státech, aby samy vytvořily účinné mechanismy zabezpečující důsledné potírání protiprávního nakládání s odpady. V naší právní úpravě jsou tato protiprávní jednání upravena jednak v trestním zákoně, jednak v samotném zákoně o odpadech.

8 Odpadové hospodářství města Neratovice

V této části bakalářské práce bude prezentováno odpadového hospodářství vybraného města, konkrétně se bude jednat o město Neratovice. Nahlédneme do Plánu odpadového hospodářství města Neratovice, který bude porovnán s Plánem odpadového hospodářství Středočeského kraje, v němž se vybrané město nachází. Zaměřím se na problémy nakládání s nekomunálním odpadem, které musí město také řešit, a pokusím se vyhodnotit klady a nedostatky odpadového hospodářství jako celku.

8.1 Stručná charakteristika města

Město Neratovice leží v Polabské nížině přibližně 20 km severně od Prahy na řece Labi, která protéká okrajem města. Neratovice náleží do okresu Mělník ve Středočeském kraji. Nachází se v nadmořské výšce asi 170 m n. m. a zabírají svou rozlohou přibližně 2002 hektarů včetně správních území Byškovice, Lobkovice, Mlékojedy, Korycany a Hornátky. Počet obyvatel města roste, v současné době zde žije již přes 16 tisíc obyvatel. Jedná se o moderní město s mnoha historickými památkami, s možností kulturního i sportovního vyžití, s významným podílem zeleně a lesoparků, především v bezprostředním okolí řeky Labe.

Město spravuje své záležitosti v samostatné působnosti a v právních vztazích vystupuje svým jménem a na vlastní odpovědnost. Má vlastní majetek a hospodaří podle svého rozpočtu.

8.2 Plán odpadového hospodářství (POH)

Město Neratovice vydalo v souladu se zákonem o odpadech aktualizaci Plánu odpadového hospodářství na období 5 let, tj. od srpna 2011 do srpna 2016. Územní závaznost plánu vychází z působnosti města Neratovice. Aktualizace Plánu odpadového hospodářství města Neratovice je zpracována pro odpady, u kterých je původcem Město Neratovice. Součástí plánu jsou komunální odpady vznikající na území města, které mají původ v činnosti fyzických osob a u kterých se za původce považuje rovněž město

Neratovice. S ohledem na optimalizaci systému odpadového hospodářství města zasahují některé oblasti plánu i do nekomunálních skupin odpadů produkovaných na území města, u nichž město není původcem (zejména stavební odpad).

Účelem Plánu odpadového hospodářství je stanovit:

- výhled pro systém odpadového hospodářství města Neratovice na období 5 let;
- cíle a opatření pro předcházení vzniku odpadů, omezování jejich nebezpečných vlastností a optimalizaci nakládání se vznikajícími odpady;
- opatření pro splnění cílů závazné části Plánu odpadového hospodářství kraje ve způsobech využití odpadů a nakládání s nimi, v reálném časovém a ekonomickém scénáři;
- způsob informačního a organizačního zabezpečení řízení odpadového hospodářství města Neratovice;
- ekonomicky optimální nakládání s odpady ve městě Neratovice;
- způsob komunikace s veřejností s cílem zajistit splnění cílů Plánu odpadového hospodářství města Neratovice;
- postup posouzení shody Plánu odpadového hospodářství města Neratovice s Plánem odpadového hospodářství Středočeského kraje.⁵⁸

Vyhodnocení souladu odpadového hospodářství města Neratovice se závaznou částí Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje je provedeno podle Metodického návodu odboru MŽP pro zpracování POH původce - obce. V případě identifikování neshody je zpracováno opatření (program POH) pro dosažení shody.

Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje byl vyhotoven v roce 2004 a aktualizován v roce 2008. Krajský úřad každoročně vyhodnocuje plnění plánu odpadového hospodářství kraje a do 15. listopadu následujícího roku vyhodnocení zasílá Ministerstvu životního prostředí.

---

⁵⁸ Plán odpadového hospodářství města Neratovice.

8.3 Charakteristika odpadového hospodářství

Nakládání s odpadem a provoz sběrného dvora zajišťuje v Neratovicích společnost 1. Polabská, s.r.o. Společnost 1. Polabská zajišťuje svoz a odstranění odpadů, přistavování a pronájem velkoobjemových kontejnerů, čištění města, údržbu veřejného osvětlení a městské zeleně, drobné opravy komunikací a drobné stavby. V areálu firmy provozuje sběrný dvůr odpadů. Město Neratovice v oblasti odpadového hospodářství vydala dvě vyhlášky, a sice:

- vyhlášku č. 6/2005 o systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění a odstraňování komunálních odpadů na území města;
- vyhlášku č. 1/2006 o místních poplatcích, která stanoví poplatek za komunální odpad.

Oblast Neratovice představuje vlastní město Neratovice a jeho části (Byškovice, Lobkovice, Mlékojedy, Korycany a Horňátky), což představuje produkci od zhruba 16,5 tisíce obyvatel v převážně sídlištní a městské zástavbě, zástavbě rodinných domů a částečně venkovské zástavbě.

8.3.1 Nakládání s komunálními odpady

Na celém území Neratovic je zabezpečen sběr a svoz komunálního odpadu. Odpad z provozu domácností je ukládán do sběrných nádob o objemu 110 l a 1100 l.

Tříděné složky komunálního odpadu mají fyzické osoby povinnost třídít do pěti druhů kontejnerů celoročně přistavených na vyhrazených stanovištích, rozmístěných na území města. Kontejnery jsou barevně označeny na sklo, papír, plasty, nápojové kartony a textil.

V září roku 2014 prošla Sněmovnou novela zákona o odpadech, která zavedla od roku 2015 povinnost pro obce třídít biologicky rozložitelný odpad, a to každoročně

minimálně v období od 1.4. do 31.10. V návaznosti na tuto skutečnost probíhá od října roku 2014 v Neratovicích svoz biologicky rozložitelného odpadu - bioodpadu. Svoz bude probíhat pravidelně v období vegetace, tedy od dubna do listopadu. Městu se podařilo získat dotaci na nákup kompostérů a svozových nádob na bioodpad o velikosti 120 litrů a 240 litrů, které bude bezplatně pronajímat svým občanům. Nádoby zůstanou pět let ve vlastnictví města a občanům budou zapůjčeny na základě smlouvy. Jedinou podmínkou je vlastnictví rodinného domu se zahrádkou, který stojí na katastrálním území města. Svoz popelnic bude hrazený ze stávajícího poplatku za odvoz odpadů, občané se proto nemusejí bát jeho zvýšení. Svozové nádoby mají nahradit velkoobjemové kontejnery, do kterých Neratovičtí v minulosti často odhazovali právě trávu a listí ze zahrádek. Tento bioodpad se pak mísil s ostatním nekomunálním odpadem, nebylo možné jeho vytřídění a zajištění vhodného způsobu nakládání. Svoz velkoobjemových kontejnerů byl z tohoto důvodu pro město příliš nákladný.

8.3.2 Nakládání s nekomunálními odpady

Město Neratovice zajišťuje také mobilní sběr velkoobjemového odpadu a provoz sběrného dvora, kam mohou být občany města, po prokázání totožnosti, ukládány ostatní odpady, což přispívá k eliminaci černých skládek.

Pro velkoobjemové odpady jsou ve městě rozmístřovány velkoobjemové kontejnery, a to celkem na 23 místech. Od roku 2014 došlo ke snížení četnosti rozmístřování těchto kontejnerů, z četnosti jednou za měsíc, na jednou za půl roku. Po celou dobu je přítomen zaměstnanec společnosti 1. Polabská, který řídí ukládání odpadu do kontejnerů a zajišťuje úklid stanoviště po skončení akce. Důvodem snížení četnosti přistavování kontejnerů byla finanční úspora na plánovaný svoz bioodpadu, který byl ukládán do kontejnerů, a také nebyla možná řádná kontrola, zda do kontejnerů neukládají odpad neoprávněné osoby.

Odpad z rekonstrukcí objektů, stavební suť a výkopovou zeminu mohou občané Neratovic uložit do velkoobjemových kontejnerů, a to pouze v malém množství (do 100 kg váhy nebo 100 l objemu).

Sběrný dvůr města Neratovice, který provozuje společnost 1. Polabská s.r.o., je určen pro ukládání nebezpečných odpadů (např. rozpouštědla, kyseliny, barvy, lepidla, tiskařské barvy, obaly obsahující zbytky nebezpečných látek), velkoobjemových odpadů (objemný odpad, dřevo, beton, cihly), druhotných surovin (sklo, papír, plasty), ale i pro ukládání odpadů, na které se vztahuje zpětný odběr (baterie a akumulátory, elektrozařízení pocházející z domácností, výbojky a zářivky, pneumatiky, oleje jiné než surové minerální oleje a surové oleje z živičných nerostů, přípravky jinde neuvedené ani nezahrnuté obsahující nejméně 70 % hmotnostních olejů, jsou-li tyto oleje podstatnou složkou těchto přípravků).⁵⁹

Zpětný odběr velkých a malých spotřebičů nebo elektrozařízení a elektroodpadu zajišťují provozovatelé kolektivních systémů zpětného odběru společnosti Elektrowin a.s. a ASEKOL, s.r.o., ve městě jsou rozmístěny kontejnery na drobné elektrospotřebiče nebo je možné velké a malé spotřebiče nebo elektrozařízení a elektroodpady uložit na sběrném dvoře do speciálních kontejnerů.

Vyřazené nepotřebné léky jsou občané povinni odevzdat do lékárny v ulici Kojetická č.p.1021 nebo v ulici J. K. Tyla č.p. 862.

Veškeré potřebné informace, které pomohou občanům orientovat se v této složité oblasti nakládání s odpady, jsou k dispozici na webových stránkách města Neratovice nebo je možné se obrátit přímo na zaměstnance městského úřadu nebo zaměstnance společnosti 1. Polabská.

8.3.3 Produkce a způsoby nakládání s odpady

Při koncepci Plánu odpadového hospodářství města Neratovice na roky 2011 až 2016 se vycházelo z dat z roku 2010, kdy celková produkce odpadů činila 8 341 tun. Největší objem tvořil směsný komunální odpad a dále separovaný odpad v podobě skla, plastů a papíru. Hlavní podíl nebezpečného odpadu tvořily izolační a stavební materiály obsahující azbest, obaly obsahující zbytky nebezpečných látek, absorpční činidla a jiné motorové, převodové a mazací oleje. V roce 2010 činila průměrná spotřeba

---

⁵⁹ § 38 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

nebezpečného odpadu na obyvatele 1,6 kg. Jelikož jsou nebezpečné odpady potencionálním rizikem pro zdraví lidí a pro životní prostředí, orientuje se Plán odpadového hospodářství na jejich omezování a eliminaci nebezpečných vlastností v podobě zvýšení odděleného sběru nebezpečných složek komunálních odpadů. Zvýšení odděleného sběru však znamená zvýšení produkce nebezpečných odpadů. Takto zvýšená produkce je velmi účelná, neboť snižuje riziko, které je spojeno například se skládkováním těchto odpadů společně s ostatními odpady obsaženými ve směsném komunálním odpadu.

V následující tabulce č. 3 předkládám množství odpadů vyprodukovaných ve městě Neratovice v období od roku 2006 až do roku 2013. V roce 2013 došlo ke snížení celkové produkce odpadů v kategorii ostatní, tedy nekomunálních odpadů a to z důvodu zavedení důslednější kontroly na stanovištích vekoobjemových kontejnerů.

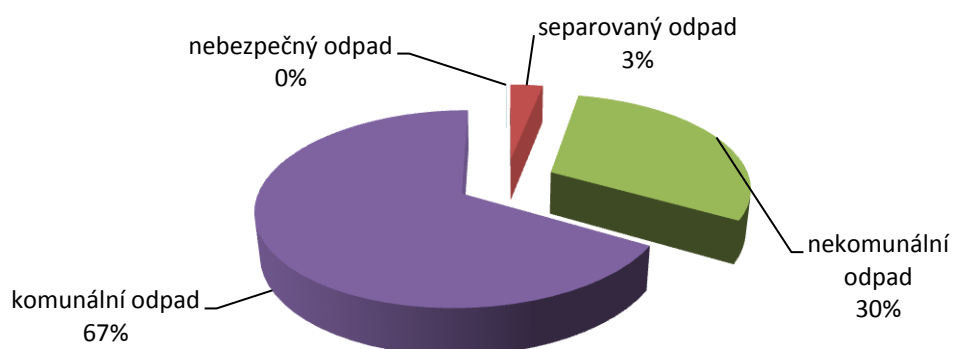
Tabulka č. 3: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v letech 2006 až 2013

rok	nebezpečný odpad	separovaný odpad	nekomunální odpad	komunální odpad	celkem
2006	0,7300	204,2700	1 971,8200	4 358,9800	6 535,8000
2007	4,2880	272,2820	2 290,7200	4 905,8900	7 473,1800
2008	15,0160	295,6180	2 985,5840	4 737,5700	8 033,7880
2009	30,6000	312,1350	2 766,5850	4 705,8100	7 815,1300
2010	27,7660	299,9690	3 295,9700	4 717,7590	8 341,4640
2011	22,7500	293,2427	3 337,2600	4 540,9767	8 194,2294
2012	24,4160	283,4725	3 223,0800	4 614,9834	8 145,9519
2013	37,7550	285,8139	2 632,3649	4 514,5340	7 470,4678

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

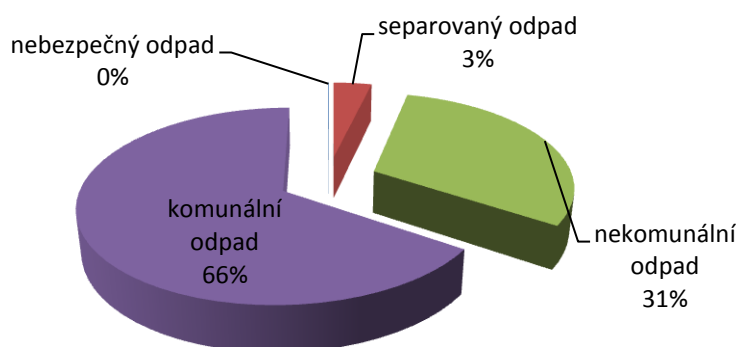
Pro názornost následují grafy, vycházející z dat uvedených v tabulce č. 3, které znázorňují podíl jednotlivých druhů odpadů vyprodukovaných v příslušných letech ve městě Neratovice.

Graf č. 4: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2006

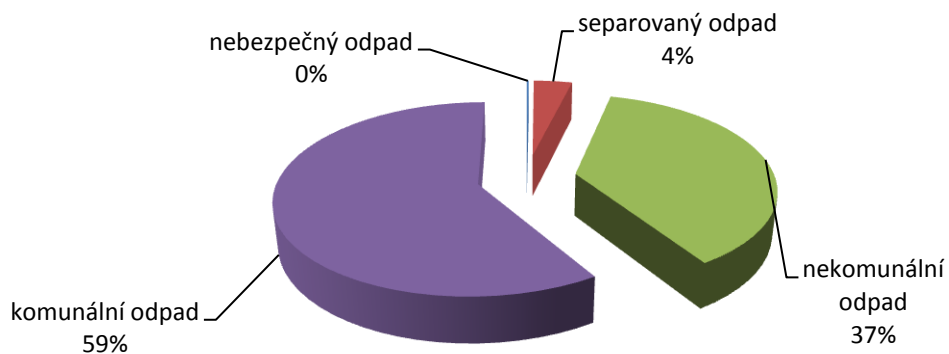
Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

Graf č. 5: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2007

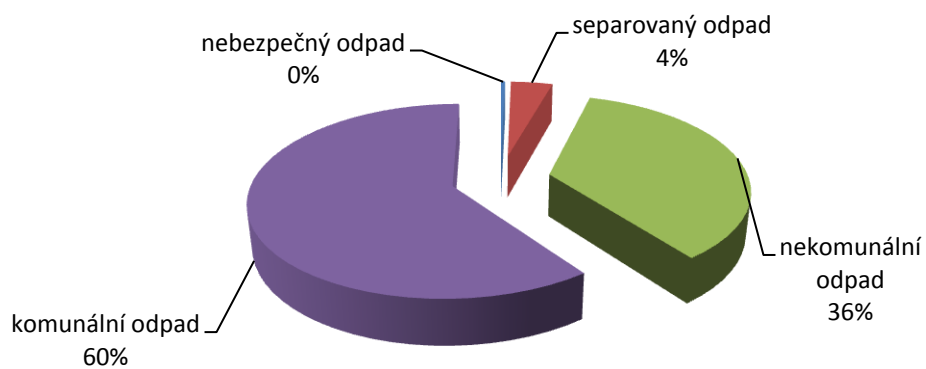
Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

Graf č. 6: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2008

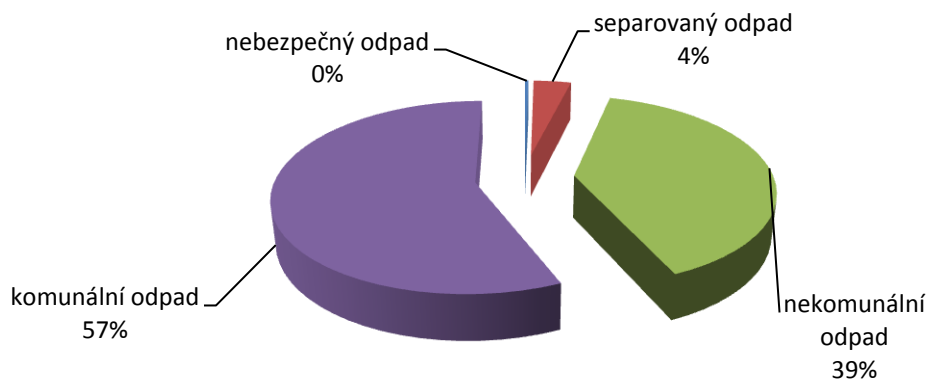
Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

Graf č. 7: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2009

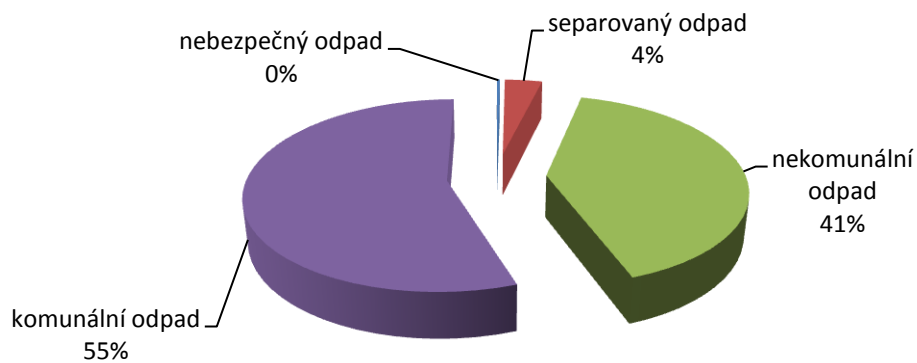
Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

Graf č. 8: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2010

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

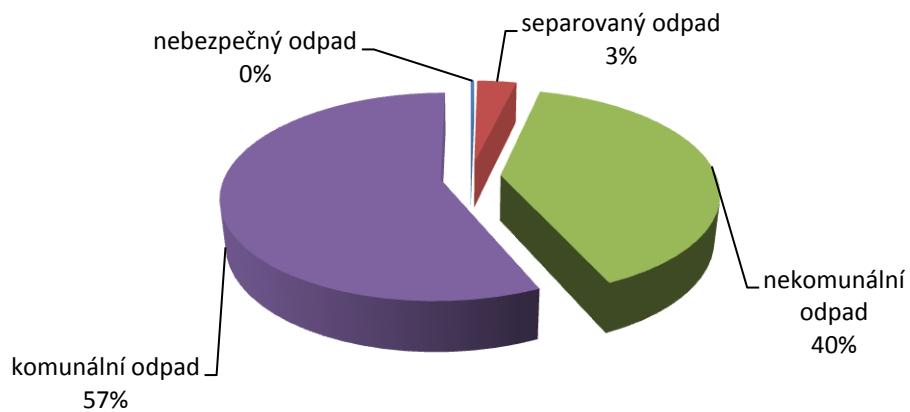
Graf č. 9: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2011

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

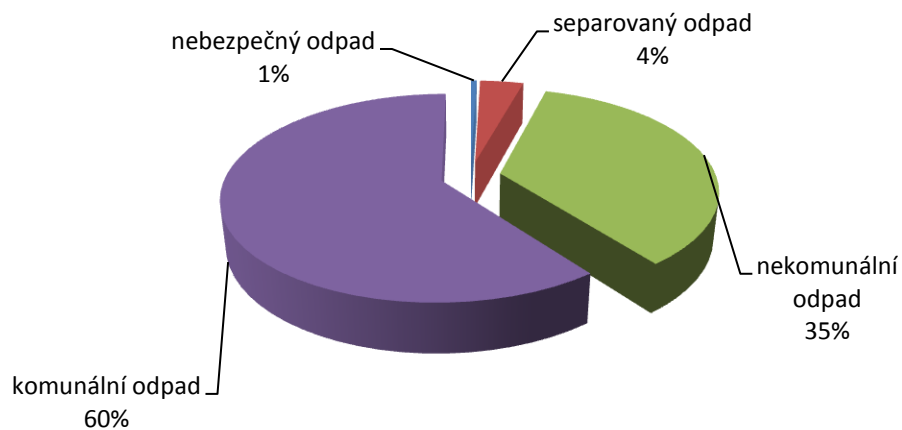

Graf č. 10: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2012

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

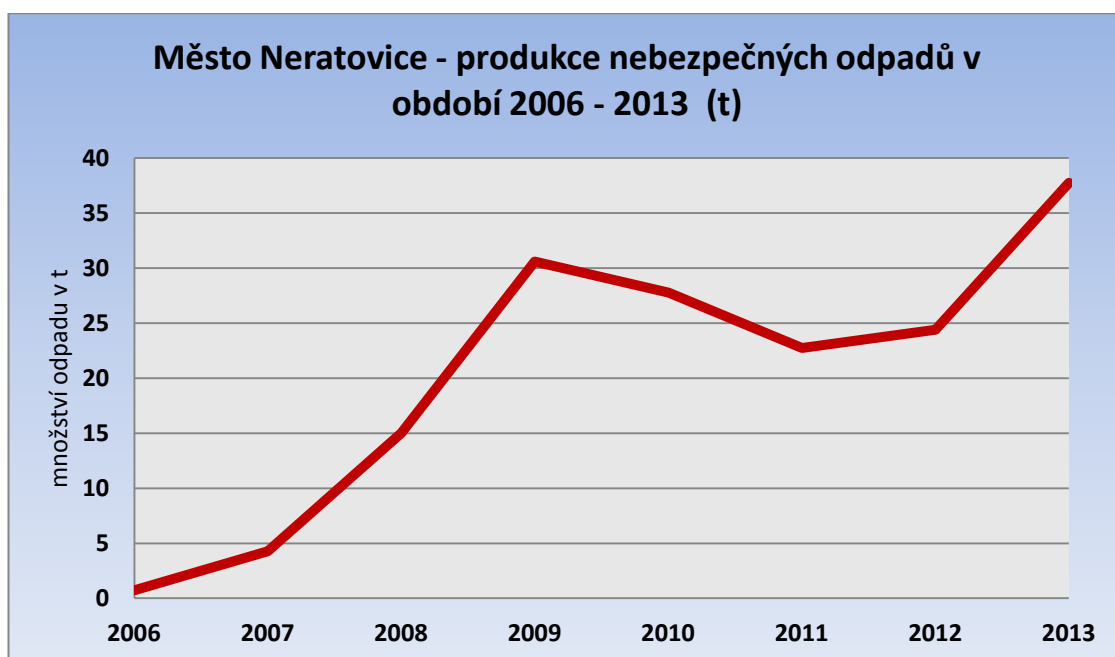
Graf č. 11: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2013

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

Graf č. 12 zobrazuje produkci nebezpečných odpadů v tunách ve městě Neratovice v období od roku 2006 až do roku 2013. V celkovém množství představuje procento nebezpečných odpadů nepatrnou část odpadů, ale je nutné si uvědomit, že komunální odpad tvoří také nebezpečné složky, rostoucí produkce nebezpečných odpadů ukazuje na zvýšení odděleného sběru nebezpečných složek komunálních odpadů.

Graf č. 12: Produkce nebezpečných odpadů ve městě Neratovice v letech 2006 až 2013

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

V posledním sledovaném roce 2013 bylo s odpady produkovanými Městem Neratovice nakládáno následujícími způsoby:

- úprava nebo využití 7,79 %
- spalování 0,00 %
- skládkování 92,21 %

Následuje tabulka č. 4, ve které je uvedený přehled vyprodukovaných odpadů Městem Neratovice dle katalogových čísel odpadů a jednotlivé způsoby nakládání s těmito odpady v roce 2013.

Tabulka č. 4: Způsoby nakládání s odpady v roce 2013

Kód způsobu nakládání	Katalogové číslo odpadu	Kategorie odpadu	Název druhu odpadu	Množství odpadu (t)
R5	150101	O	Papírové a lepenkové odpady	117,7180
R5	150102	O	Plastové obaly	92,2291
R5	150105	O	Kompozitní obaly	4,5859
R5	150107	O	Skleněné obaly	71,2809
D1	150110	N	Obaly obsahující zbytky nebezpečných látek nebo obaly těmito látkami znečištěné	1,7000
D1	150202	N	Absorpční činidla, filtrační materiály, čisticí tkaniny	0,8400
R5	160103	O	Pneumatiky	18,4500
R5	170107	O	Směsi nebo oddělené frakce betonu, cihel, tašek a keramických výrobků neuvedené	276,6000
D1	170201	O	Dřevo	16,6600
D1	170302	O	Asfaltové směsi neuvedené pod číslem 17 03 01	0,2400
D1	170504	O	Zemina a kamení neuvedené pod číslem 17 05 03	15,9700
D1	170601	N	Izolační materiál s obsahem azbestu	31,3500
D1	170605	N	Stavební materiály s obsahující azbest	0,3900
D1	170904	O	Směsné stavební a demoliční odpady	10,9800
R5	200110	O	Oděvy	0,1249
R3	200117	N	Fotochemikálie	0,0600
R3	200119	N	Pesticidy	0,0850
R9	200126	N	Olej a tuk neuvedený pod číslem	0,5300
D1	200127	N	Barvy, tiskařské barvy, lepidla a pryskyřice	2,8000
D1	200201	O	Biologicky rozložitelný odpad	64,2700
D1	200301	O	Směsný komunální odpad	4514,5340
D1	200303	O	Uliční smetky	62,5900
D1	200307	O	Objemný odpad	1918,3600
D1	200399	O	Komunální odpady jinak blíže neurčené	248,1200

Zdroj: Hlášení o produkci nakládání s odpady, zpracování vlastní

D1 - Ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu (např. skládkování apod.)

R3 - Získání/regenerace organických látek, které se nepoužívají jako rozpouštědla (včetně kompostování a dalších biologických procesů)

R5 - Recyklace/znovuzískání ostatních anorganických materiálů

R9 - Rafinace použitých olejů nebo jiný způsob opětovného použití olejů

8.4 Ekonomika v oblasti odpadového hospodářství

Hlavním příjmem do odpadového hospodářství města Neratovice jsou poplatky od občanů na svoz a odstranění komunálního odpadu. Výši těchto poplatků stanovuje vyhláška č. 1/2006 o místních poplatcích. Další příjmy získává obec za třídění odpadů od společnosti EKO-KOM, a.s., která v ČR provozuje systém sběru a recyklace obalových odpadů.

Z tabulky č. 5, ve které je uvedený rozpočet příjmů a výdajů na odpadové hospodářství vyplývá, že Město Neratovice má výdaje na odpadové hospodářství vyšší než příjmy. Nejvyšší výdaje jsou za svoz a odstranění komunálního odpadu. Důležitým krokem pro snížení nákladů na odpadové hospodářství bylo zavedení důsledných kontrol na stanovištích velkoobjemových kontejnerů a snížení četnosti rozmisťování těchto kontejnerů.

Tabulka č. 5: Příjmy a výdaje na odpadové hospodářství v období 2006-2013

Název nástroje	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy v Kč								
Poplatky a ceny hrazené občany	7 477 044	7 984 556	7 626 223	7 516 373	7 375 504	7 397 776	7 478 123	10 182 988
Dotace EKO-KOM	417 000	596 000	589 000	626 000	682 000	745 285	539 820	831 123
CELKEM	7 894 044	8 580 556	8 215 223	8 142 373	8 057 504	8 143 061	8 017 943	11 014 111
Výdaje v Kč								
Výdaje na svoz a odstranění KO a NO z KO	9 427 824	10 292 105	10 863 277	11 542 051	11 465 465	10 661 650	12 097 691	12 496 900
Výdaje na odstranění velkoobjemného odpadu	1 559 800	1 867 800	1 819 600	1 949 082	1 798 487	1 805 563	1 860 358	286 374
Výdaje na sběrné dvory	2 177 316	3 447 040	5 273 794	5 081 292	6 142 495	6 292 223	6 158 012	6 414 366
Výdaje na tříděný sběr	1 147 000	1 372 000	1 535 415	1 580 400	1 714 701	1 796 500	1 862 053	1 988 241
CELKEM	14 311 940	16 978 945	19 492 086	20 152 825	21 121 148	20 555 936	21 978 114	21 185 881

Zdroj: Město Neratovice; zpracování vlastní

Zvýšení příjmů do odpadového hospodářství by bylo možné dosáhnout vyššími příspěvky od EKO-KOMU, tedy zvýšením recyklace vytríděných složek z komunálního odpadu, zejména plastů, papíru a skla. Nemůžeme opomenout ani možnost získání dotací ze Strukturálních a investičních fondů EU, které představují hlavní nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Právě jejich

prostřednictvím se rozdělují finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony. Dotace z těchto fondů jsou žadatelům schvalovány v rámci tzv. Operačních programů, které se liší jednak územně a jednak tematicky.

8.5 Návrhy na zlepšení nakládání s odpadem

Zhodnocením získaných informací byly vyvozeny možné návrhy řešení a opatření pro zkvalitnění odpadového hospodářství města Neratovice vycházející z prostudovaných dokumentů a z vlastního průzkumu. Nakládání s odpady v Neratovicích se děje v souladu se zákonem o odpadech, jeho prováděcími předpisy a plánem odpadového hospodářství.

Za největší problém odpadového hospodářství, a to nejen města Neratovice, jsou kontejnery na separované složky odpadů. Velmi často totiž dochází k jejich přeplnění. Zde je nutné si uvědomit, že přeplnění těchto kontejnerů není způsobeno jejich nedostatečným objemem, ale tím, že obyvatelé nedodržují správné postupy při třídění jednotlivých složek komunálního odpadu. Kontejnery jsou často přeplněny například z důvodu nerozložení, či neroztrhání papírových a lepenkových krabic, dále z důvodu nesešlapání PET láhví atd. Toto následně vede k tomu, že kapacita kontejnerů není plně využita a kontejnery se rychle a především zbytečně zaplňují. Problematika spojená s kontejnery na separovaný odpad je velmi složitá a problematická a to zejména z toho důvodu, že rozhodujícím činitelem úspěšnosti třídění odpadu je lidský faktor a jeho uvědomění. Právě proto je nutné propagovat separovaný sběr a neustále apelovat na myšlení občanů, s cílem omezit jeho vliv na chyby v třídění, a tak snížit finanční náklady obce na odpadové hospodářství, což mimo jiné souvisí s využitím kapacity kontejnerů na separovaný odpad.

Za účelem vyřešení tohoto problému je doporučení stále zlepšovat informovanost obyvatel o třídění odpadů. Takovéto informace poskytuje na jedné straně obecně závazná vyhláška. Zde se domnívám, že většina obyvatel města se s ní neseznámila a pravděpodobně tak neučiní ani v budoucnu. Nejvhodnější řešení je

umístit informace o kontejnerech a správných komoditách, které se do jednotlivých kontejnerů odděleně odkládají, na oficiální webové stránky města. Ovšem za nejefektivnější nástroj, kterým by se zkvalitnila informovanost občanů o třídění odpadů, by bylo zavedení informačních letáků, které by byly občanům města Neratovice doručovány do poštovních schránek. Rovněž se domnívám, že by bylo přínosné zaměřit se na cílové skupiny dětí a mládeže. Těmito skupinám jsou určeny informace o pozitivním vlivu některých procesů při nakládání s odpady na životní prostředí (tříděný sběr odpadů, omezování vzniku odpadů, zpracování vytríděných odpadů apod.) a o možnosti přispět vlastním uvědomělým přístupem k řešení celé problematiky odpadů. Komunikace s těmito skupinami bývá z dlouhodobého hlediska nejefektivnější a často jsou to právě oni, kterým je v rodinách svěřována činnost související s „vyhazováním“ odpadků, a proto pokud by byli dostatečně informováni, mohli by takové informace a skutečnosti přenést do své rodiny.

Možností řešení tohoto problému by také bylo navýšení počtu sběrných míst, navýšení počtu nádob na separovaný odpad či zvýšení četnosti svozu. Město by se mělo nad těmito možnostmi zamyslet a dále prováděným pozorováním a následným rozbohem stavu přijímat taková opatření, která zefektivní nakládání s odpady, a to vždy v závislosti na posouzení ekonomických ukazatelů, a s přihlédnutím k prioritám. Předpokládaným efektem, případného rozhodnutí o rozšíření sběrných míst, je omezení vzniku černých skládek ve městě, čímž by došlo ke snížení nákladů na jejich odstraňování a vytvářelo by možnost využití takto získaných prostředků daleko efektivněji v jiných oblastech nakládání s odpady.

Další problém, který trápí většinu obcí v České republice, Neratovice nevyjímaje, je zavedení celoročního odděleného sběru biologicky rozložitelného odpadu, a to nejen ve sběrném dvoře a pro občany bydlící v rodinných domech, ale po celém území města, což by zamezilo odkládání biologického odpadu do odpadu komunálního. Rovněž by tím byl splněn požadavek směrnice, která ukládá zamezit množství sládkovaného biodegradabilního odpadu. Biologicky rozložitelný odpad je totiž nejméně tříděnou složkou v rámci separovaných složek komunálního odpadu. Tento odpad vesměs vytváří a separují občané v rámci domácího kompostování, což je ovšem možné převážně v rodinných domech. Zavedením kompostérů či rozmístěním

nádob na biologický odpad na území celého města, by se tak na jedné straně snížilo množství komunálního odpadu a zároveň by se zvýšila výtěžnost bioodpadu.

Na závěr je nutné podotknout, že ke zvýšení kvality odpadového hospodářství nejen v Neratovicích by jistě přispělo provádění důkladných kontrol nakládání s využitelnými složkami komunálního odpadu ze strany obce. Občané totiž někdy odloží odpad na jiná než určená místa. Obec je oprávněná za takovéto jednání udělovat sankce ve formě pokut, které jsou příjmem do jejího rozpočtu.

9 Závěr

V závěru bakalářské práce lze zhodnotit, že problematika odpadů je v současné době velmi aktuálním tématem, neboť je nutné s nimi nakládat co nejefektivněji. Jak bylo konstatováno v práci, je odpadové hospodářství jako odvětví národního hospodářství relativně mladým odvětvím, které se neustále vyvíjí. V České republice bylo odpadové hospodářství poprvé regulováno zákonem až v roce 1991 a poté prošla právní úprava této oblasti překotným vývojem. I jiné průmyslově a hospodářsky vyspělé země se touto problematikou intenzivně zabývaly až v posledních cca 30 letech.

Zásada prevence je v současnosti nejvíce žádaným způsobem řešení environmentálních problémů. Snahou je zasadit tento přístup do všech odvětví životního prostředí, tedy i do odpadového hospodářství. Současným trendem všech společenských oblastí je směřování k udržitelnému rozvoji, což představuje, že od řešení již vzniklých škod se hlavní centrum zájmu posouvá k předcházení ekologických problémů. Prevence vzniku odpadu je definována jako prioritní způsob nakládání s odpadem. Ukotvení předcházení vzniku odpadu v právních předpisech České republiky je v současnosti velice obecné. Česká republika byla povinna transponovat do svých právních předpisů směrnici Evropské unie o odpadech, která klade na oblast předcházení vzniku odpadu velký důraz a zavazuje státy vypracovat programy prevence. Jako nejvíce propracovaný a v České republice nejčastěji používaný nástroj se ukazuje motivační systém poplatků za odpad. Tento nástroj vede k posílení odpovědnosti občana za produkováný odpad, jelikož cena poplatku se přímo odvíjí od množství vytvořeného odpadu. Dalším významným nástrojem je působení na občana formou ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty. Snížení vytváření odpadů se přímo váže na změnu spotřebního chování. Mimo tyto nástroje existují ještě další způsoby prevence vzniku odpadu, které v České republice zatím nejsou dostatečně rozvinuty a využity. Nástroji s velkým potenciálem je například zálohování nebo posílení represivního přístupu při nelegálním nakládání s odpadem.

Současným velkým problémem jsou černé skládky a prokazování jejich původců. Nejedná se pouze o menší černé skládky, které vznikají zejména na pozemcích obcí, ale i závažné případy, kdy došlo k nepovolenému dovozu odpadů ze zahraničí. Je nutné si uvědomit, že odstranění těchto ekologických zátěží musí ve spoustě případů financovat obce ze svých rozpočtů.

Vytvořit podmínky pro nakládání se vzniklým odpadem je důležitým úkolem státu, který nemůže spoléhat na ekologické uvědomění velkých firem produkujících odpad všeho druhu. Hlavním cílem je zde fungující odpadové hospodářství s nejmenším možným negativním dopadem na životní prostředí a vytvoření ekonomicky efektivního systému. V tomto případě vstupuje do problematiky odpadů také otázka ekonomická, jelikož současný systém nakládání s odpady je z ekonomického hlediska vysoce neefektivní, a to z důvodu, že většinu vyprodukovaných odpadů nelze plnohodnotně dále využít. Materiál se tak stává odpadem, který není možné jinak využít ani ekonomicky zhodnotit. Nadměrná produkce odpadů úzce souvisí s nastavením dnešní společnosti, kdy nadměrná spotřeba jde daleko za nutnost naplňovat základní potřeby. Obyvatelé planety se budou muset v budoucnu stále více zabývat problematikou nakládání s odpady.

Vzhledem k poznatkům, vyplývajícím z obsahu této práce, se tak mohu, snad neskromně domnívat, že práce naplnila vytčený cíl. Objektivně to mohou zhodnotit až její posuzovatelé.

10 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

ALTMANN, V., VACULÍK, P., MIMRA, M.: *Technika pro zpracování komunálního odpadu*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010. ISBN 978-80-213-2022-2

BRANIŠ, M.: *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*. 3. aktualizované vydání. Praha: Informatorium, 2004. ISBN 978-80-7333-024-8

DAMOHORSKÝ, M.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-498-1

FILIP, J.: *Odpadové hospodářství*. 1. vydání. Brno: MZLU v Brně, 2006. ISBN 80-7157-608-5

GRODA, B.: *Technika zpracování odpadů II*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 1997. ISBN 80-7157-264-0

HEJÁTKOVÁ, K.: *Řešení bioodpadu v regionu*. 1. vydání. Náměšť nad Oslavou: ZERA - Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s., 2008. ISBN 978-80-87226-01-8

HRÁSKÁ, D.: Přeshraniční přeprava odpadů z pohledu inspekce. *Odpady*, 2006, č. 9.

JIRÁSKOVÁ, I., SOBOTKA, M.: *Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání podle stavu k 1. 12. 2005. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-561-3

JUCHELKOVÁ, D.: *Likvidace a využití odpadů*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2000. ISBN 80-7078-747-3

JUCHELKOVÁ, D.: *Odpady, vedlejší produkty a nakládání s nimi*. 1. vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2005. ISBN 80-2480-753-X

KOLEKTIV AUTORŮ: *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita 2009. ISBN 978-80-2104-926-0

KRUŽÍKOVÁ, E., ADAMOVÁ, E., KOMÁREK, J.: *Právo životního prostředí Evropských společenství. Praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2003. ISBN 80-7201-430-7

KUDELOVÁ, K., JODLOVSKÁ, J., ŠARAPATKA, B.: *Odpady*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. ISBN 80-244-0046-4

KURAŠ, M., DIRNER, V., SLIVKA, V. a BŘEZINA, M.: *Odpadové hospodářství*. 1. vydání. Chrudim: Vodní zdroje Ekomonitor, 2008. ISBN 978-80-86832-34-0

MALČEKOVÁ, H.: *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde, 2014. ISBN 978-80-7201-905-2

VOŠTOVÁ, V., ALTMAN, V.: *Logistika odpadového hospodářství*. Praha: České vysoké učení technické, 2009. ISBN 978-80-01-04426-1

VOŠTOVÁ, V., FRIES, J.: *Zpracování pevných odpadů*. 1. vydání. Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2003. ISBN 80-01-02672-8

VRBOVÁ, M.: Co je to vlastně komunální odpad? *Odpady*, 2011, č. 5.

VYŠTEJNOVÁ, J.: Německá směrnice komplikuje ukládání odpadu na skládky. *Odpady*, 2006, č. 3.

WITTLINGEROVÁ, Z., JONÁŠ, F.: *Ochrana životního prostředí*. 2. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2002. ISBN 80-213-0754-4

Legislativní předpisy:

Nařízení vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008, o odpadech a zrušení některých směrnic, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady

Vyhláška č. 381/2001 Sb., Katalog odpadů

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech

Webové stránky:

Český statistický úřad: Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Ministerstvo životního prostředí: Dostupné z: <http://www.mzp.cz/>

Cenia - Vítejte na zemi: Dostupné z: <http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/>

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Seznam nebezpečných vlastností odpadu

Tabulka č. 2: Odpady podle vybraného způsobu nakládání v ČR v letech 2009-2013

Tabulka č. 3: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v letech 2006 až 2013

Tabulka č. 4: Způsob nakládání s odpady v roce 2013

Tabulka č. 5: Příjmy a výdaje na odpadové hospodářství v období 2006-2012

Seznam grafů:

Graf č. 1: Podíl jednotlivých způsobů materiálového využití odpadů přepočtený na celkovou produkci odpadů v ČR v roce 2013 [%]

Graf č. 2: Vývoj produkce odpadů odstraněných spalováním dle kategorie odpadů v ČR v letech 2009 - 2013 [t]

Graf č. 3: Vývoj produkce odpadů odstraněných skládkováním dle kategorie odpadů v ČR v letech 2009 - 2013 [t]

Graf č. 4: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2006

Graf č. 5: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2007

Graf č. 6: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2008

Graf č. 7: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2009

Graf č. 8: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2010

Graf č. 9: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2011

Graf č. 10: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2012

Graf č. 11: Celková produkce odpadů ve městě Neratovice v roce 2013

Graf č. 12: Produkce nebezpečných odpadů ve městě Neratovice v letech 2006 až 2013